

सिद्ध

त्वसापासा

प्रेम बहादुर कंसाकार

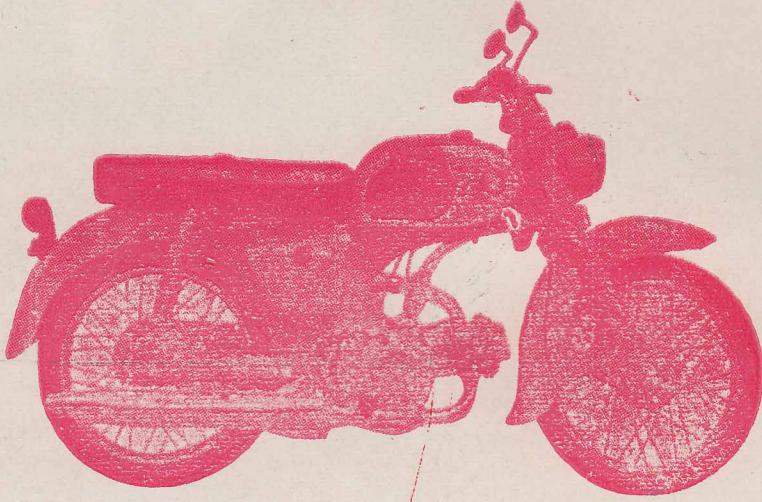
शरद
(अंला-कौला)

५०

जिमिथाय्

HONDA

संसार प्रसिद्ध होण्डा मोटर साइकल

व

उकिया स्पेयर पार्टस जक मखुः

बुँ-ज्याय् ख्यलेगु होण्डा पावर टिलर्स

अले

३०० वाटंनिसें ३००० वाट तकयागु छेयात, मत क्याकेत व पिने क्यास्वि । ट्रिपयात ज्याय् ख्यले दुगु

होण्डा जेनरेटर नं दु

बुमंका दिसं

स्यामुकापु ट्रेडिंग कंपनी

जमल, कान्तिपुर

धलपौ

१. प्रतापमह्यया निपु म्ये ★ ... १. २. दानपत्र व ह्यगू तमसुक ★ ... २. ३. स्वपु कविता ★ केशवमान शाक्य ... ३. ४. 'सुलोचना' व 'सुगत सौरभ'... विवेचना ★ नानिमैया मानन्धर ... ८. ५. बेलवटम् (निबन्ध) ★ सुरेन्द्र शाक्य ... १२. ६. मतिनाया ज ★ मयजु उमा सायमि ... १६. ७. छुं कविता ★ भ्रु ब्रुकृष्ण दीप ... २०. ८. प्रेम (निबन्ध) ★ तिलक प्रकाश ... २२. ९. मल्लकाल्य नेपाली कला ★ अनु. स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ ... २५. १०. तुतां (निबन्ध) ★ हिरण्यराज वज्राचार्य ... २७. ११. निपु बाखं चा ★ सुचित्र मान शाक्य ... ३०.	१२. मांया मतिना (याकः म्ये) ★ सुमन कुमार 'परदेशी'... ३१. १३. इनाप (कविता) ★ श्याम डि. कुमा "पत्थर" .. ३१. १४. तातोपानी वनाबले (निबन्ध) ★ शान्ति शाक्य ... ३२. १५. ग्वारचा (निबन्ध) ★ केशचन्द्र शाक्य ... ३६. १६. बिचाया स्वत्वाथ (तताजि) ★ बौद्ध ऋषि महा प्रज्ञा ... ३८. १७. गुरु प्रति दुग्गु विश्वास ★ ... ४३. १८. बाज्यां ध्यो नया वंगु बाखं (निबन्ध) ★ राजा राम प्रधानङ्ग ... ४६. १९. थौं जित इकु धव मारुं मवंगु दबुली (कविता) ★ वीरेन्द्र मान शाक्य ... ४८. २०. "व निर्दोषी ख !" (बाखं) ★ देवनारायण महर्जन ... ४९. २१. सम्पादकीय ★ ... ५१. २२. पाक भिसाया भात ★ हरिशंकर रञ्जितकार ... ५२.

श्रेष्ठ सिरपा त्याकादिसँ

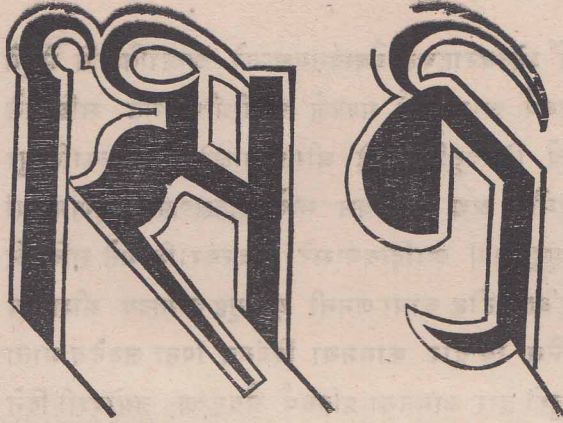
जिमिगु बधाई कयादिसँ

- ❁ १०८६ या श्रेष्ठ सिरपा प्रतियोगिताय् वगु निवन्ध प्रवन्धया सफूत मध्ये भाजु हेमराज शाक्यया नेपाल संस्कृतिया मूलुखा' न्हापा लागुलि थुक्रिया च्वमि भाजुयात जिमिगु बधाई दु ।
- ❁ १०८० या श्रेष्ठ सिरपा प्रतियोगिताय् वगु अनुवादया सफूत मध्ये भिक्षु जान पुण्यकया 'यःम्ह म्हाय' न्हापा लागुलि वसपोलयात नं जिमिगु बधाई दु ।
- ❁ १०८१ या श्रेष्ठ सिरपा प्रतियोगिताय् वगु बाखं साहित्यया सफूत परीक्षकतयं थासं मवनि । थुक्रिया परिणाम घोषित हे मजूनि ।
- ❁ १०८२ या श्रेष्ठ सिरपा प्रतियोगिताय् काव्यया पा ख । तर, थुगु दँय् गय जुया मस्यु, सफू छगू हे मव ।
- ❁ १०८३ या श्रेष्ठ सिरपा प्रतियोगिताय् निवन्ध प्रवन्धया पा जूगुलि च्वमि भाजु मयजुपिसं सफू छत्रयाहयेगु लोमंकादी मखु धयागु आशा दु ।

सम्पादक, व्यवस्थापक व प्रकाश

प्रेमबहादुर कंसकार

नहि वेरेन बेरानि—समन्तीच कुदाचनं
अवेरेन च सम्मन्ति—एस धम्मो सनन्तनो

कार्यालय

५०३, केल मासंगल्ली,

ये-१०

फोन नं. १३, ७१४

दँछिया १०।
थुकिया २।-

दँ ६ * नेपाल सम्बत् १०६२ * अंला-कौला * विक्रम संवत् २०२६ * न्या ५०

प्रताप मल्लया निपु म्ये

(राग नट, ताल खर्जाति)

हरि रे घासे हरितु न्हिथड
हरि बचनन हरि मिओ जोल
हरि ओल्ल हरिन खुज्यात
हरि सकलेड चाले हरि थन गोल
हरि ख्वाल हरि सम हरिस सुलाओ ॥धु॥
हरि सम हरि जुल हरि मडु हरि बेल
हरि छोओ हरि काल ।
हरि सवद यिले हरि धन डने
स्वयाओ असह गडो हरि हाल ॥
हरि सल्ल हरि डाल हरि थान हरि म्हन
हरि छ्वाओ हरि वरडाओ ।
हरि गाकनि हरि जोल मुरुब्बास
हरि हरि दया हरिनतु हाओ ॥
हरि हरिनि पुले हरि पुल हाल
हरि धाल हरि लसकओ ।
हरि मुक हरि सोल मिसा
हरि बानलाओ प्रताप मल्लन थ्व धाओ ॥

(राग नट, ताल गण्डल)

परदेश परबस परलपचान
परबाल परतित जुर
नक बरिप्वास नक बन कसु समक
विरहिनिन कथुर रे ॥ गथे पुरे ॥
सरस परस ओस मनस निरस
कसतस सरिस चाओ
धरम करम मरम सरम
परम भरम अमर मताओ ॥ ओसोवाओ ॥
तनुतु तडन तनुतनुतुने
मतुर मतुर जि तुतुन यिस
मडु दुष दुष दु गन
दुल ओस दुय दुखि देह मन मिस ॥ ओ सरिस ॥
बल कल छल सल ओल
अरपति परताप मल्लन थ्व धाओ
असिक रसिक कवि सुकया
परिक मुक कड कथ अरथ भाओ ॥ सुदुयाओ ॥

॥ दानपत्र ॥

ॐ नमो बुद्धाय । ॐ अद्य ब्रह्मणे द्वितीय प्रहराद्धं श्वेतवराहकल्पैवैश्वतमचन्तरे अष्टाविंशति मेयूरो चतुरयुगस्यकले प्रथमवदे जम्बूद्वीपे भरतखण्डे भारतवर्षे आर्यावर्ते मण्डले श्रीश्रीश्रीपशुपति सन्नियाने वासुकीक्षेत्रे वागमता पश्चिकुले विष्णु त्याः पूर्वकूले हिमवदृक्षिणपादे श्रीमन्नेपालदेशे श्रीमत्कान्तिपुर महानरे श्री ३ यमलेश्वर भट्टारक स्थाने इहैव पुण्यभूमौ । अद्य आश्विन मासे शुक्लपक्ष ॥ पूर्णमास्यां तिथौ ॥ रेवती नक्षत्रे ॥ व्याघात योगे ॥ यथाकरण मूर्हतके ॥ आदित्यवासरे ॥ वन्यराशि गते सवितरि मीनराशिगते चन्द्रमसि ॥ एतन्मिन्मह पर्वतिने ईदृंबहारटोह कायगणननी यूतागृहवास्तव्य श्रीशाक्य भिक्षुदशवृद्धि ज्येष्ठ भ्राता पुत्र अयतिन्तर द्वयोनाम्नेन स्वोद्वार कामनया दिवंगत पिता जयदेव माता रणधरि अयतिकरस्य पिता जन्मेजय पुत्ररत्न वृद्धि चतुरो द्वार कामनया प्रतिवर्षं चैत्रकृष्ण त्रयोदशी दिने पिण्ड दानार्थं यथा चुराघात मध्य पादोधिक्मेकं १ । साकुनाक्षत्रं भूयकं चंगल एकरोपनिकं क्षेत्रं १ भूय क्रिद्वलिवने एकरोपनिकं क्षेत्रं १ भूय मागल एकरोपनिकं क्षेत्रं १ सं प्रदत्त ॥ पाषाणस्य मुर्ति श्री महाअमृताभ श्रीमहामज्जुशुलि श्री महाअमृताम्भ प्रतिमां कृत्वा संप्रदत्तं ॥

अतः परं देश भाखा श्वय्य पिचुलछि ४। यावलसानन् चैत्रकृष्ण त्रयोदशी कुनू पिण्ड थयमाल पून भाखा दशवृद्धि तद्गायर्षी लक्ष्मीमति ज्येष्ठ भ्राता पुत्र अयतिकर श्वपनि ३ स्तं स्वर्गि जुसेनलि पिण्ड थया प्रोहितपनि भोजन यातकेमाल कलश पुजा जोलन दयकाव पुजा याय माल ॥ पर शेषनं गुठिजन पनिसेनं भोजन यायमाल ॥ गुठिजन ज्ञानवृद्धि ज्ञानपतिकर भाजुपति अयतिकर श्वतेया सताननं निदान याय माल ॥ श्वतेया दृष्ट साक्षि ज्ञानवृद्धि भ्रातृसह ॥ श्व दत्त लोभ यातसा पापनं पून्यू निदान यातसा महापुण्येदान पत्र कवम्ह तौछे वाहारया आसूर्य्य ॥ श्वते भाखाया दृष्ट साक्षि याव चन्द्रार्कभेदि नीति ॥ सम्बत् ६१६ आश्विन शुक्ल ॥ पूर्णमा जुल ॥ शुभं ॥

—रत्नकाजी वज्राचार्यया सौजन्यं—

छगू तमसुक

श्रयोस्तु ॥ सम्बत् ८६० फागुण कृष्णः ॥ पचम्यां तिथौ ॥ श्रीललित ॥ प्रुभाया श्रीमाज्ञा पूर्वतः दत्त लहाक्षेल पेवागृह जयधनसिंह भारो सु नाम्न स्व कीयस्व तुज्यभनिकं ॥ पलिकोलाछे कूम्हरदुछेननि यतागृह प्रजापति धन देवया नाम्ना स कासात ॥ पत कलाक्षे गृह पताल नाम प्रदेशो ॥ रकना नाया गृहेनत्यश्विचमतः ॥ जुगी भायाव भद्दिदेवया काययाचद्व योसिमाया उत्तरतः ॥ राजिकविसिहया गृहेणं पूर्वतः ॥ लाक्षेसिमाया दक्षिणतश्चः । एतन्मध्ये लाक्षन दक्षिण प्रवेशतडगृह जाच पातालन खास्व ३ कूसेमछि ११ डगृ गृभूम्या नग्न काल प्रवर्तमान तथा संजाला घेन यथोचित ल्यूलय मादाय क्रय विक्रय स्वधिनानेन तेनानि वर्तकं न्यायेन क्रयन विजत्वं भवति यदिस्यादैकं राजिकं विनातडगृहया शकत विवाहा काले तदाधारणकेन परिस्वधनीयं अत्र पत्रार्थे धार्णकस्य साक्षि त्राता लालितसिंह भारो दृष्ट ॥ त गृहया भलपाचू ॥ शुभं ॥

— केशवमान शाक्य, इलाहाबाद

सत्य मालाचवना

“सत्य छु खः ?” जि न्यनाचवना

छपा छपा दतले न्हायपयाके

छगः छगः दतले मिखायाके ।

वासपवास जिगु प्यख्यं

जिगु लहाः, तुति, मिखा, न्हायपं सचेत,—

सिबाय् तापाक नकःमिया मुगलं ज्यै बागु प्रहार,

सिबाय् सिँकःमिं क्युगु कःतिया सः,

मेगु छुं हे ताय् दुगु मखु;

सिबाय् खःमू, दोक,

सिबाय् नाम्लो, बोरा,

मेगु छुं हे खने दुगु मखु;

थिक्को पतिं लहाःतं

शिशी कैद टाय् ब्लेट्, क्यासुलत जक

श्वाक पतिं तुति

ततःजागु. पहाड, जंगल जक ।

उकिं, निष्कर्षया ल्यू ल्यू

मालाचवना, “सत्य छु खः ?”

छपा छपा न्हायपयाके न्यना

छगः छगः मिखायात स्वया ।

नुगलं बावइच्चगु हि

लहाः लहाः तक्क थ्यनेवं तिनि

कँचाया गर्भय् सुलाच्वंगु मोती

वा, छ्व, कः ने जुया जन्म काइ,
 जिं स्यू थ्व सत्य खः धका
 अयन्ं जि असन्तुष्ट थः लिसः लिसे
 छाय् कि न्हि न्हि आवसं सः ता हइ जितः
 तर ब्वय् मफु जि,
 पपुती लोँह घाना तः गुलि ।

उकिं मालाच्चवना, “सत्य छु खः ?”
 छपा छपा न्हाय पंथाके न्यना
 छगः छगः मिखायान स्वया । *

मू महुगु म्हया अंग प्रत्यंग

अंग प्रत्यंगत जिगु म्हया
 थ्व न्हाय, महुतु, लहाः, तुति, न्हाय पंत
 प्वाःया अध्यक्षताय् न्ह्यपुं चले यानाच्चवंगु प्रधानमन्त्रीत्व
 छगू मिलिटरी शासन दुने कैद
 जिगु म्हया अंग प्रत्यंगत ।

× × ×

थ्व प्वाः, ओह !.....
 थिक्को पति लहाया स्पर्श प्वाथय्
 छगू पाप याना थें जुगु
 थःमहं थःगु हे हत्या याना,
 जन्फा नाप प्यपुना च्वंगु स्याकुगु प्वाः !

× × ×

थ्व न्ह्यपु, थ्वया अस्तित्व हे छु दु
 प्वाथं न्यानातःगु थ्वया वाध्यताय्
 न्ह्यपु थःथमहं नं ला विवश

छुं याय् मफुगुलि थःम्हं मंतुना थें
करक्या उजं जक न्यँन्यं ।

× × ×

श्व भहुतु, भहुतुया सार्थकता नवाय्गु
गो, गुबले भयातुगु दु भहुतुया सः, तर
गुबले ल्हानागु दु सासः लुमुक
स्वाउँगु सासलं खनाच्चंगु म्हगस क्रान्तिया
थः दुने हे मोहनिया फैचा थें बलि जूगु दु
नत्र स्वैया क्वाजलं पूगु फय् श्व
छाय् स्वाउँइ मागु दु मनूया न्हासं पिज्वय्वं ।

× × ×

श्व न्हाय्पं, न्यनेता केवल
गोलिं लाम्ह सिपाहीया भहुतुं पिहाँ वगु सःत आह
पूमवंगु मांगया नारात ।

× × ×

श्व मिखा, स्वय्त जक
खबिं लथपथ मनूया भ्वाना
घाःपाः जूगु युगया छायु चा-न्हित
निभा जलं मखय्मा धका यानातःगु घोषित ब्लाकआउट ।

× × ×

फय्त जि ल्हाः खः, छगूअंग म्हया
तिकितिकि हि वागानाच्चंगु
मानवताया गभीरता आवसं
छिइत जि तुति श्व लैया विवशताय्
चिनातःगु श्वया स्वतन्त्रता

भवाकलय् दुना च्वनेत न्द्याबलें नौ-मी ।

x x x

अंग प्रत्यंगत जिगु म्हया

श्व न्हाय्, म्हतु, लहाः, तुति, न्हायपंत

प्वाःया अध्यक्षताय् न्द्यपुं चले यानाच्चंगु प्रधानमन्त्रीत्व

छगु मिलिटरी शासन दुने कैद

जिगु म्हया अंग प्रत्यंगत ।

जिगु त्वा

सीमित जिगु त्वा छें छेंया घेराबन्दिइ ।

थनया प्रत्येक संध्याय् भौप्वालं कुं लह्वयाच्चवनी

गुफा दुने लहानाहगु अजिगरया सासः थें,

भयालय् भयालय् गा, पर्सि यक्खाना तइ

ह्युपाःया नामय् हाकुध्वाँय् थें ।

फोहर पुखूया लिकुंगु लः थें मौन — जिगु त्वा,

राशन बीगु दलामय् छथो हूल मनूया

खः जिगु त्वाया मात्र परिभाषा,

मुजि मुंगु च्या-पसलय्

थाँ-क्वाँ जुयाच्चंगु च्या गिलास—ल्याय् म्हतेगु लहातय्

‘टु एण्ड फ्रो’—म्हतु व टेबुलया दश्वी

खः जिगु त्वाया मात्र गतिविधि ।

सीमित जिगु त्वा खालि मनू मनूया दश्वी

थनया संध्याय् बुरातसें चाय्की थःथम्हं

अमिगु ख्वालय् बीत्यंगु निभाया अस्तित्व,

भविष्यवाणी अमिगु कय् कुं पालहातय् रेखाया,

बहसया नामय् क्वानाच्चंगु होखा-चिलं हे मखा !—

खँ लहाय् थःथः कलाया चरित्र

लः फय्, थिके व्यसायात कया ।

जिगु त्वाया मनूत,

अमित छु वास्ता बाँग्ला देया घोषित स्वतन्त्रता नाप ?

तिमिलाय् मनुखं पलाः छयूगु डकुमेन्ट्री नाप ?

बस्, अमित ला प्वंगु प्वाःया बाखं कने मांगु दु,

प्वंगु लहाःया हिचायाच्वंगु समस्या स्वय्मागु दु ।

सीमित जिगु त्वा थःके हे, अकिं

थनया मापन हे भौप्वालं लह्वइगु कुँ खः,

जिगु त्वाया मनूत, अकिं

अमिगु उपरुच्चि हे भ्यालय् भ्यालय्

पाना तयगु खः गा, पसिंत,

अमित वास्ता मदु दुभेद्य पःखाःया

थःत कुनातःगु वाध्यताया

तापाक तज्यागु डाइनामाइटया

छयं फुसय् मण्डः कया च्वंभ इमाया ।

BOROLINE

The soothing antiseptic cream that leaves the skin soft and blemish free.

BOROLINE

ensures alround portection

Use BOROLINE before retiring. You will be protected all the while against many common skin abnormalities and affections.

NO NEED TO THINK TWICE

Sole distributor :—
Indo-Nepal Trading Concern,
Post Office Box No. 262,
Nhyokha

‘सुलोचना’ व ‘सुगत सौरभ’ महाकाव्यया संक्षिप्त विवेचना

—नानिमैया मानन्धर

महाकाव्यया पूर्वी लक्षणानुसार ऐतिहासिक कथा वस्तुइ आधारित, धीरोदान्त नायक प्रधान, गुंगू रस समावेश जुया उकी शृङ्गार वीर, करुण वा शान्त रस मध्ये छगूरसया प्रधानता दया प्यंगू पादया छन्द, सर्ग मर्गय् विभाजित जुइमा । च्यागू सर्ग अप्पो दया, जम्मा श्लोक संख्या दोछि (१०००) मयाक दयेमा । सर्ग छगुलि छगू हे छन्दय मजुसे छन्दय विविधता हया भावि सर्गया सूचं दयेमा । महाकाव्य मङ्गलाचरणं आरम्भ याना नायकया सम्पूर्ण जीवनी नापं सम्बन्धित वर्गया संक्षिप्त जीवनी नं दुध्यायेमा । खास याना नायक खल नायक नाप संघर्ष यायां अन्याय प्रति न्यायया विजय याका अन्त्यय् संयोगान्तय् सिधयेके मा । पहाड, जङ्गल, खुसि, समुद्र, स्वां, सिमा, सि आदि प्राकृतिक वर्णन व नगर, गां, बुँ, पुखू, लायकू आदि कृत्रिमता व स्वर्ग-नरकया बयान नं दयेमा । महाकाव्यय् गुगु जातिया वर्णन प्रधान रूपं जुया च्वंगु ख उक्रिया अनुरूप नसा, तिसा, वस व इमिगु सभ्य सांस्कृतिक चिं आदि नं खने दयेमा ।

थुगु दृष्टिकोणं स्वयेबले ‘सुगत सौरभ’ महाकाव्य पूर्वी लक्षणय् आधारित जूगू खनेदु । थुक्रिया कथावस्तु ऐतिहासिक कथा वस्तुइ आधारित जू । सिद्धार्थ गौतम थुक्रिया नायक ख । व सूर्यवंशी उच्च क्षत्रीय कुलया छम्ह राजकुमार ख । सुक्ष्म रूपं जूसां गुंगुलि रसया समावेश याना

रसरज शृङ्गार रसयात प्रधानता बिया तगु खनेदु । प्यंगू पादया छन्द सर्ग-सर्गय् विभाजित याना प्रत्येक सर्गय् छन्दया विविधता क्यना भावि सर्गया सूचना थाय्थासय् बिया तगु खनेदु । थ्व महाकाव्य मङ्गलाचरणं शुभारम्भ याना दोछि (१०००) श्लोक संख्या मयाक अर्थात् फिंगुंगू सर्गय् क्वचायेका तगु दु । नायक सिद्धार्थ गौतमया सम्पूर्ण जीवनीया नापनापं यशोधरा, राहुल, नन्दकुमार, महाकाश्यप, अनाथपिण्डक, विशाखा, आदिपिनिगु संक्षिप्त जीवनी नं थुकी दुध्यानाच्वंगु दु । तर नायक व खल नायक देवदत्त नाप सैद्धान्तिक संघर्षया नाप-नापं नायकया मानसिक अन्तर्द्वन्दं सांसारिक जीवनय् असारता खना थुक्रिया प्रतिस्पर्धाय् संघर्ष यायां अन्त्य सउपादिशेष निर्वाण प्राप्त याना बहूजन हित यायां अन्तिम चरणय् थ्यंका अन्तस संयोगान्त थें याना क्वचायेका तगु दु । सुगत सौरभ महाकाव्यय् क्रमश खुगुलि ऋतुया वर्णन अति भव्य रूपं क्यना तगु दु । पर्वत, गुँ, ध, खुसि, समुद्र, स्वां, सिमा, सि, नगर, गां, बुँ, पुखू, लायकू, तिनिख्य, स्वर्ग, आदिया बयान नं यथा स्थानय् लोय्क याना देश-काल-परिस्थितिया ज्वलन्त उदाहरण बिया तगु दु । उच्च कुल, शाक्य-वंश, राज परिवारतय्गु जन्मनिसे मरणान्त तकया दुने जीवनय् घटय् जुइगु सम्भावित घटनात गथे कि जन्म, शिक्षा-संस्कार, इहिपा व अनेकानेक उत्सव आदिया उत्कृष्ट वर्णन

तथा इमिगु नसा, तिसा, वस, सभ्यता, संस्कृतिया ल्युल्यु तत्कालोन (श्व महाकाव्य च्वगु ई) नेवा समाजया चित्रण नं श्व महाकाव्यय् दुध्या ।

थुकथं पूर्वी महाकाव्यया लक्षणानुसार सुगत सौरभ' महाकाव्ययात मूर्त्याकन याना स्वयेबले थुकी प्राय फुक लक्षणत समावेश जूगु खनेदु । महाकाव्यया परम्परागत धारणायात क्वात्तुक ज्वना थुकि पला छ्यूगु खनेदु ।

समय न्हावं थं परिस्थिति ह्युर्थे मनूया चरित्र नं हिला वनी । अले छु साहित्य जक पुलांगु ख्वापालं पुया स्वाना च्वने फइ ला ? महाकाव्य नं साहित्यया छगु अंग ख । उकि थुक्रिया स्वरूप देश-काल-परिस्थिति अनुरूप जुइमा । साहित्यय् नवीनता हया नव भाव, विचार व शैलीया सृजना याना स्वमिपिनिगु मनाकर्षण यायेगु कुत दुसा हे जक साहित्यं अझ विकसित रूप काये फइ, साहित्य-भण्डार जायेकेगुली योगदान बी फइ । मखुसा, गबले तक पुलांगु विचार व धारणायात जक समर्थन याना न्हूगु भाव, विचार लक्षण व शैलीयात स्थान बी फइ मखु अबले तक साहित्य विकसित जुया प्यहाँ वये फइ मखु । अले अविकसित साहित्यया अधोपतन सिबे मेगु छु जुइ ?

देवकोटाजुं साहित्यय् नवीनता हयेया निम्ति, नव भाव, विचार व शैली साहित्य-भण्डार जायेकेया निम्ति शायद सुलोचना महाकाव्ययात जन्म व्यूगु ख ला । छाय्धासा महाकाव्यया क्षत्रय गुगु परम्परागत धारणा दुगु ख उकी थुकि क्रान्तिकारी पला छ्यूगु खनेदु । ऐतिहासिक कथा-वस्तुया बदला थुकि भिनिगुगु शताब्दी निसेया काल्पनिक कथावस्तु व कया काल्पनिक पात्रत सृजना याना

तल । धीरोदान्त नायक प्रधान जुइमाथाय् नायिकायात प्रधानता बिया बियोगान्त यात । करुण रस हे प्रधान रस मानय्याना नायिकाया नामं नामकरण याना क्रान्तिया छपला पला न्ह्यचीकल । सर्ग-सर्गय् विभाजित यासां प्यगु पाउया छन्द जुइमाथाय् थुकी स्वीखुगु पाउ तक छन्द बध्द जुया-च्वंगु दु । भावि सर्गया सूचना गनं गनं जक खनेदु । अथे धका श्व महाकाव्य पूर्वी लक्षणनाप भिल्कुल विमुख नं मजू । मङ्गलाचरणं श्व महाकाव्य शुभारम्भ याना परम्परागत रीतिथितिया समर्थन यागु खनेदु । च्यागु सर्ग अप्पो अर्थात् भिन्यागु सर्गय् क्वचायेका दोह्रि (१०००) श्लोकं मयाक च्वया सुलोचनाया प्राय सम्पूर्ण जीवनीया बर्णन स्पष्ट याना तगु दु । नापं अनङ्गनाथ, शत्रुमर्दन, तिमिरमर्दन, बिलाससिंह, बिजुली, कला, आदिया सक्षिप्त जीवनी नं थुकी दुध्याका तगु दु । नायिका प्रधान जूगुलि नायिकाया मानसिक संघर्ष मेपिनाप मजुसे नायिकाया मां-बौनाप मौखिक भिदन्त याका तगु दु । नेपाया क्षत्रीय जातिया बर्णन, इमिगु नसा, तिसा, वस, सभ्यता, संस्कृति आदि व विक्रम सम्वत् १६६१ सालनिसें २००७ तकया तत्कालीन सामाजिक चित्रण थुकी स्पष्ट खनेदु । प्राकृतिक बर्णनया प्रचूरता दया नं देवकोटाजु काल्पनिक जगतय् गुलि चाहिलेफु धेगु दसि श्व महाकाव्यं प्रमाणित या । अन्याय प्रति न्यायया विजय स्पष्ट रूपं मकथंसां सुक्ष्म रूपं कयना सच्चा प्रेमया उदाहरण बिया तगु दु ।

थुकथं सुलोचना महाकाव्य 'भामह'या लक्षणानुसार गुलि पूर्वी लक्षणय् आधारित, गुलि पश्चिमी 'इपिक्स'या लक्षणानुसार जूवं । कारण पश्चिमी 'इपिक्स'या लक्षण कथं धीरोदान्त नायक

हे प्रधान जुइ स्वा । शृङ्गार, वीर, करुण वा शान्त रसया हे प्रधानता मा धइगु महु । वियोगान्तय महाकाव्यया अन्त जुइ फु । मङ्गलाचरणं शुभारम्भ जुइमा धइगु पाश्चात्य लक्षणय् खनेमहु । थथे पूर्वी व पाश्चात्य लक्षणया तुलनात्मक अध्ययन याना स्वयेबले देवकोटाजुं सुलोचनाय् आंशिक रूपय् जक पाश्चात्य लक्षण ग्रहण याना उकी पूर्वीय लक्षण नं समावेश याना महाकाव्यया क्षत्रय् अम्न खास याना नेपाली महाकाव्यया क्षत्रय् छगू न्हूगु रूप वीत्यंगु थें च्वं । ख गनं गनं थव महाकाव्यं छन्दया शिथिलता व कल्पनाया प्रचुरतां भएडै उपन्यास वा नाटकया रूप कावनेत्यन । महाकाव्यया लक्षण छखे वांछवया सामाजिक चित्रण यायेगुली अप्पो स्थान बिल । नाटकीय व औपन्यासिक दृष्टिकोणं स्वयेबले थुकी वियोगान्त नाटकया बीज, विस्तार, चरम सीमा, संकट, विनाशोन्मुख व विनाश थव खुगुलि गुण थुकी दुध्या । अथे हे नाटकीय तत्त्वत — कथावस्तु, चरित्र, देश-काल-परिस्थिति, सम्बाद, शैली तथा उद्देश्य नं समावेश जुयाच्चंगु खनेदु । अथे हे औपन्यासिक लक्षणत नं थव महाकाव्यय् दुध्या । उकि जुइ स्वयं काव्यकार देवकोटाजुं थगु भूमिकाय् धयादीगु — “म यहाँ कवितात्मक नाटककार बनेको हुँला अथवा पद्यात्मक उपन्यासकार (जि थुकी कवितात्मक नाटककार जूगु जुइफु वा पद्यात्मक उपन्यासकार) ।” तर, अथे धका थुकी फुक्क नाटकीय व औपन्यासिक लक्षण व तत्त्व दुमध्या बरु महाकाव्यकार भामहया यक्को लक्षणत दुध्यागु दु । उकि थुकियात महाकाव्यया उपाधि बीगु हे ठीक जू, कारण विश्वय् ततधंपि महाकाव्यकारत होमर (Homer) या ‘अडेसी (Ody-

sey)’, मिल्टन (Milton) या ‘पाराडाइज लष्ट (Paradise Lost)’, डान्टे (Dante) या ‘डिभाइन कमेडी (Divine Comedy)’ आदि महाकाव्यत साधारणतया औपन्यासिक सामग्रि युक्त जूसां उपन्यास मघासे महाकाव्यया उपाधि हे बिया तल । अथे हे नाटकीय दृष्टिकोणं नं थुकी समस्त नाटकीय लक्षणत — अङ्क, दृश्य, पर्दा, शृङ्गार, वीर आदि रस व नाटकीय सम्बादया कर्मि सुलोचनायात नाटक वा उपन्यासया उपाधि मखु बरु महाकाव्यया उपाधि हे उपयुक्त जू । उकि हे जुइ देवकोटाजुं स्वयं हे थुकियात थगु भूमिकाया अन्त्यय् महाकाव्यया उपाधि बिया तगु ।

हाकनं सुलोचना महाकाव्य व सुगत सौरभ महाकाव्यया तुलनात्मक अध्ययन याना यंकेबले सुगत सौरभ महाकाव्यं फुक्क धैथे पूर्वी महाकाव्यया लक्षण परिपालन यागु खनेदु गनकि सुलोचना महाकाव्यय् चि मगागु थें, मसला मतगु थें म्नीत अनुभव जूवं । भाषा-शैलीया दृष्टि नं सुगत सौरभ महाकाव्य सुलोचना स्वया न्होने तये बह जू, कारण सुलोचनाया लेखक काल्पनिक मण्डलय् द्रुत गति ब्वगुलि व भाषा, शैली, अलंकार दृष्टि काँटछाँट मयासे महाकाव्य सिधयेके मा धइगु भावनां याना थव कमजोरी प्यहाँ वगु ख ला धका कल्पना याये थाय् दु । निगुलि महाकाव्य ब्वलंकेत दि वा दँ ल्याख्याना यंकल धासा सुगत सौरभ खुदं ब्वलंथाय् सुलोचना फिन्हुं हे ब्वलंभ्हे । हृदयजुं समजी थें शब्द लना लना तथा थगु काव्ययात नव युवति सुन्दरीयात तिसा-बसतं तीका सुन्दरता क्यने थें शब्दालंकारं छायापल । तर, देवकोटाजु याके थव गुण खनेमहु थें ता । ख नं ईया मूल्यांकन याना

स्वयेबले श्व सम्भव प्राय मजू। यदि देवकोटाजुं कल्पनाया रेसय् (व्वांवनेगु) वेगं व्वांय् बने कु थें उखे थुखे छको नं स्वयेगु यासा शायद हे मेपि लेखकतसें वय्कयात नापलाके फइ। तर, वय्क खराचा व कावुलिया रेसय् खराचा जुया ब्वति कथा नं काबुलि हे त्याके बिया च्वं थें, प्रतिभा पूर्णम्ह कवि, काव्यकार जुया नं बिल्कुल दीष रदित जुइ मफु। थुकि छखें वय्कयाके दैवी गुण मखु मान-वीय गुण कयं।

प्रकृति चित्रणय् देवकोटाजुयात सुं नेपाली कवि नापलाके मफु धाइ तर, थन हृदयजुं त्याकल ला धैथें च्वंक खुगुलि ऋतुया विस्तृत वर्णन, प्रकृतिया प्राय समस्त अङ्ग प्रत्यङ्गया बयान अलंकारिक भाषां साक्षात् रूपय् याना कयना तगु दु। गुगु गुगु जति-या सभ्यता, संस्कृति, चाल चलन, चरित्र व वेश-भूषाया वर्णन गुलि विस्तृत कथं व्याख्या याना तगु दु उकिया आंशिक रूप जक हे सुलोचनाय् भाले थाकु। हृदयजुं श्व महाकाव्य रचानाया निम्ति गुलि अध्ययन यात जुइ, अथे हे वय्कयाके ऐति-

हासिक, भौगोलिक, सामाजिक, राजनैतिक, वेदान्तिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा वैयशास्त्र, जोतिष शास्त्र, गणित शास्त्र, आदिया गुलि ज्ञान दु धैगु खँ श्व छगू महाकाव्य अध्ययन यायेबले सी दु। देवकोटाजु सुलोचना महाकाव्यय् १६६१ निसें २००७ साल तकया समाज चित्रण भीगु न्होने ब्वयेगुली सफल जूसा हृदयजुं राणाकालीन शासनं उत्पीडित जुया भविष्यया राजनैतिक, सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक व्यवस्था थुकथं जुइमा धका थगु व्यक्तिगत विचार थन व्यक्त याना दीगु दु। सुलोचनाय् थाय्या परिधि तसकं सीमित। बानेश्वर ज्ञानेश्वरं निकवय् प्यकवय् उखे थुखे सुन्दरीजल तकया वर्णन खनेदु। तर हृदयजुया महाकाव्यय् स्थानया परिधि साप हे व्यापक। प्राय सम्पूर्ण उत्तरी भारत, काश्मिर, थुखे नेपाल व लहासा तकया बयान थुकी दुध्या। उकि श्व महाकाव्यं उलि विस्तृत रूपं महाकाव्यया फुक लेखणयात कयेपुइ फत। निगुलि महाकाव्यय् संम्बाद-पात्र अनुरूप जूवं।

★

‘सितु’ पत्रिका वनादिसँ,

भाय थुइका ब्यलादिसँ,

भीसं भीत म्हसीकादिसँ !

बेलबटम्

— सुरेन्द्र शाक्य,

प. १ नं. त्रिशुली

ख तु बेलबटम् नं पाईन्ट हे ख । अथे धका पाईन्ट बेलबटम् मखु । बेलबटम्या थगु हे विशेषता दुः थगु हे महिमा दु । बेलबटम् धायेबले च्वय् तस्या अथवा तगो जुया क्वय् क्रमश चिगो जुया वना हाकनं क्रमश तगो जुया वया च्वय्या बराबर लेबिलय् थयंक वइ । पाईन्टया सिबे अप्पो विशेषता बेलबटमय् मेगु छगु छु दु धासा बेलबटम् न्ह्याइबले न्ह्याइम्हेस्या खम्पा गपाय्पु धैगु अनुमान यायेफु । मतलब बेलबटम् न्ह्याइपिनि खम्पापाखे अप्पो कसय् ज्वी, ला व लुसि त्यपुं थें ।

स्थिति-परिस्थिती युग हिलावं थें फेशनया रूप नं हिलावं । न्हापा भी घाय्घाय् बाज्यापिसं बस तक नं सुया फी मस धाइगु, नांगापचि ज्वीगु धका धाइगु । लिपा सभ्यताया फसं थ्युलिसे मझा धैगु त्वपुइ सयावल । लपेंसां, छ्यंगुलि सां हिना ज्वी सयावल । अनं लिपा भी आजु अजिपिसं भान्तां लं, स्वीच्याकु हाकगु पर्सि सिना वन । उबले वस फीगुया छगु हे जक उदेश्य म्हयात निभा व फसं बचय् यायेगु ख । थौंकन्हे वया वस तिसा (फेशन) या रूपय् हिले धुंकल । अकें बांला, बांमला, लो, मलो धैगु दत । थुकिया कारणं मिस्तय्सं चिकुलां स्यु स्यु हासां त्यपुचां च्वय् थयंक लंचो मदुगु ब्लाउज फिना, कुच्छि छाति क्यना, त्यपुचां क्वय् पर्सि सिना जूगु ख । छायां धासा थौंकन्हे वस पुनीगु चिकुलां लुमुकेत मखु; जि थुलि बांला, जिके

थुलि यौवन दुं धका क्यनेत ख । काप म्हंचायेके माला चिप्पा याना लं फिइपि ला सय्कडा दश हे दये थाकवी । अले हाकनं न्ह्याक्को हे पुलंगु फेशनया गुणगान याना स्वीच्याकु हाकगु पर्सिया महिमा कनिइपिसं नं पुतु दुगु लं मफी धुंकल । अकें थौंकन्हे न्ह्याम्हेस्यां न्ह्यागु हे वस पुंसां फायांफक्को चिप्पा, चिज्ज यायेगु हे कुत याइ । थुपि सिबे नं अत्याधुनिकगु फेशनया छगु बाढी वया च्वंगु दु, व ख बेलबटम् । थुकियात २० सौं शताब्दीया फेशन धका नं धा ।

धाथें ला थम्हं बेलबटम्-पाईन्ट न्ह्याय् मर्ननि । अथे नं यक्को पासापिसं धा - बेलबटम् न्ह्याये धुन कि मेगु पाईन्ट न्ह्याये यइमखु हं । इमिगु धापू कथं बेलबटम् न्ह्यायेगु बखतय् न्यासि वने ज्याञ्छि । अकस्मात् ज्वाय् वनेमागु परिस्थिती लात धासा मिस्तय् पर्सि-चव ज्वना वनी थें पर्वी के साथ व्वाहाँ वने ज्यु । टाइट पाइन्ट थें तज्याना वेइज्जत ज्वीगुया धन्दा कम । हावादारी जूगुलि उस्त गरम धंगु नं मदु । काप सिन्ति मवं आदि । तर जि गुलि स्यु, थू, चा—ध्व फुक्क जित नं बेलबटम् न्ह्याकेगु पसापिनिगु गजिगुलु ग्वसा जक ख ।

बेलबटम् जक न्ह्यायेगु जूसा छुं खं मदु । तर बेलबटम् धाये मात्रं हे अय्ला धायेबले अय्लागुलु, गजि धायेबले गजिगुलु लुमंसे वइ थें ल्युने मिस्तय् थें सँ मयापा मयापां लहिना, म्वाय् दाहिं मचासे,

धिपू, पू आदिया मा कबखाया चरेसया नसाय-
 ल्हायजुया मां-बौ सुं महुपि आवारा थें हरे राम,
 हरे कृष्ण धका म्ये हाता ज्वीपि लुमसे बइ। रुवा
 म्हासुसे, गंसि, ग्यानापुसे तकतिनि गुं पिहां वोपि
 बँमनू थें जापि हिप्पीत लुमसे बइ। हिप्पीया वास्त-
 बिक अर्थ हायूपी सुखी हं। सुख मा वयाच्वंपि
 जुया हिप्पी धका धागु हं। अजापिनिगु कोस थें
 जुया च्वने धुंकुगु फेशन बेलबटम्। जि स्वये हिप्पीत
 हायूपी ज्वीया निम्ति वइच्वंपि दोलय् छम्ह हे जक
 दइ। थुपि फुक्क देगया देय जुयाच्वंगु नेपा देय्या
 शास्त्र, संस्कृति इतिहास न्हंकेत वइच्वंपि ख। नेपा
 देशय् च्वंगु धर्मया अनुयायीत थें जुया म्हासुगु राम,
 राम; कृष्ण, कृष्ण च्वया तगु गां न्यया नेपाया
 लक्षण ध्यबां न्यायेत वइ च्वंपि ख। थजापिनिगु
 पहचह खना भीगु धर्म विदेशीतय्सं तक नं नाला-
 काल धका किसि न्हाय् छ्वीपि नेपामित नं दये फु।
 तर इमिसं छु स्यू, मुस्या ग्ययेका च्वंगु धइगु खँ !
 गुलि गुलि ला जासूप यायेत नं वया च्वंपि दु हं।
 न्यन्तादिल मखा बेलबटम्या महिमा।

मानव सुख प्रेमी ख। अकें बुध्दं समकालीन
 राजनैतिक व्यवस्था, सामाजिक असमानता स्वये
 मफया कला, काय् वैभव त्याग याना बोधि-सिमा
 क्वय् तपस्याया फलं निर्वाण मार्ग ल्वीकल। बुध्द
 सुखी जुल। थौं संसारं अध्यात्मतायात लाकमं
 च्वाना भौतिक वस्तुं हे सुख अनुभव यायेगु तातुन।
 कारणवस अनेक वैज्ञानिक आशिर्वादं श्रुष्टि यायां
 हल। फय् ख, टेलिभिजन रेडियो, बिजुली, टेलि-
 फोन आदि बनय् जुल। थुकिं याना मानव जीवन
 गुलिखे सुखी जुल। अयनं तमि चीमि, बल्ला, कति-
 लाया संसारय अशान्ति मफ्वन। पठम् बम् व हैडो-

जन बम्या त्रास क्यन। थजागु द्वन्दात्मक भौतिक-
 वाद मयो बरु जिपि न्हापायागु हे सिकारी अव-
 स्थाय् ल्यहाँ वने धाइपि हँ थ्व बेलबटम् न्हाइपि। अकें
 इमित वर्तमान परिस्थितिया छुं वास्ता महु। नयेगु,
 पुनेगु, आनन्द कायेगु हे इमिगु अभिप्राय। संसारय्
 पदार्पण याना निहला, रुया याना (Lough and
 be merry) जीवन न्हाकेगु हे इमिगु विच्चा। तर
 थ्व भवसा फुक्क व्याहा याना मचाखाचा दयाव-
 लिसे टन्टा-लन्टा बढय् जूलिसे छं व्वीकम्ह मचा
 छं हे लित यंकि धका कलायात हक्के थें जक ख।
 अकें बेलबटम्या महिमाम् पलायनवादया छुमां
 खनेदु। जि पलायनवादी मखु। थुगु कारणं नं जित
 बेलबटम्या सौख मयोगु ख।

नेपालय् विदेशी हिप्पीत जक मखु कि नेपाली
 हिप्पीया संख्या नं भन् भन् बढय् जुया वइच्वंगु दु।
 इन्द्रया लोक इन्द्रलोक, चन्द्रया लोक चन्द्रलोक,
 स्वर्गया लोक स्वर्गलोक धाये थें हे मनुष्यया लोक
 मनुष्यलोक न्हंका हिप्पीतय्गु अस्तित्व तयेया निम्ति
 हिप्पीलोक दयेकेयंगु नं ज्वीफु। थुकर्थं इमिसं मानव
 मात्रयात तर्धंगु आघात लाके फु। छायाधासा हिप्पी
 हिप्पी हे जक ख, मनु मखु। इमिके मनूयाके दये-
 मागु मानवता महु।

विदेशी हिप्पीत ला बल, बल। तर नेपामि-
 तय्सं नं हिप्पी ज्वीगु छाय् रहर यात ? छको न्हापु
 नायेके। जि स्वयेबले नेपामित फुक्क कतपिसं या थें
 जक नक्कल याइपि ख। भी बाज्या-बज्येपिसं
 आजु-अजिपिसं यानावं थें याना वन। थौं कहेयापि
 न्हूगु जमाना २० सौं शताब्दीया फसं कपि जुया सभ्य
 मुलुक धागु पश्चिमी सभ्यताया नक्कल याना जुया
 च्वन। बेलबटम् न्हाइपि नं वास्तवय् थौं कहेया

ल्यासे-ल्याय्म्हत हे जक मखा ? बुढा-बुढीत ला बाज्या-बज्येया नक्कल याइपि हे जुल । मस्त ला मस्त हे जुल । मस्तसें बेलवटम् न्ह्या हे न्ह्यासां अज्ञान-तावस जक न्ह्याइ । अकें बेलवटम्या अतिन्व ल्यंकिइपि ल्यासे-ल्याय्म्हत हे जक ख । इपि नं छु प्रकृति पाखे लिहाँ वने धका न्ह्यचिला जूपि ख ला ? मखु । च्वय धाये हे धुन - नौनं दान्हि खागु स्वया थगु न्ह्याय् थम्हं ध्यनीम्ह माकयागु नक्कल जक यागु ख ।

ल्यासे-ल्याय्म्हतयत्न बेलवटम् न्ह्यायेगु प्रवृत्ति बढय्याना व्युगु फिल्मं नं ख । नेपाया आपा धैथें ल्यासे-ल्याय्म्हत फिल्मय् अभिनय याइपि हिरो, हिरोइनया शिष्यत ख । इमित देवानन्द, राजेश खन्ना, मालासिन्हा धापनिगु ख्वा जक खंसां परमेश्वर परमेश्वरी तथा लल्मीयागु साक्षात दर्शन समान । इमिसं हे न्ह्यासंति मेपिसं न्ह्यात धका छुकिया आश्चर्य ? गुरुया शिक्षा शिष्यं ग्रहण याइगु हे जुल । तर इमित वास्ता मद्दु श्व फिल्म फुक्कराणां जनतायात कां यायेत शिक्षां बच्चित यानात थें ल्यासे-ल्याय्म्हतयत्न मनोरञ्जनय् भुल्य-याना वास्तबिक समाजया असमानता पाखे मन मवंकेंगु कुत याना थगु आयु ताहा यायेगु विज्ञा याना च्वंगु ख धका ।

हिप्पीतयसं दोलंदो; लखंलख दां बैक्य् तथा र्कि वगु ब्याजं मोजमज्जा याना च्वनीगु हं । नेपाली हिप्पीत धासा मां-बौया छ्यनय् प्यंका बेलवटम् न्ह्याना ज्वीपि । श्व जक छु मेपिसं सल गल धका थम्हं नं धुरी गयेत संगु मखु ला ?

मधासें मगागु खं छतां दिन । बेलवटम् मिस्तसें नं न्ह्या, मिजंतयूसं नं न्ह्या । मां-बौपिसं नं

थ काय्-म्हाय्पिन्त बेलवटम् न्ह्यायेगु पूर्ण स्वतन्त्र बिया तगु दु । सामाजिक स्थिति - परिस्थितिया अध्ययन याना देश च्वन्हाकेत गुगु सभाय् गुगु सम्मेलनय् भाग कायेगुली लगाम कसय् याना बेलवटम् न्ह्यायेगुली स्वतन्त्र बीगु । श्वयां अप्पो बांलागु स्वतन्त्रताया परिभाषा गन कावने ?

बेलवटम् न्ह्याइपि मिजंत अप्पो याना सँ लहिना तइपि । अकें मिसा, मिजं हे छुटय् याये थाकु । काचाक्क ल्युनें खनीबले मिजं-हेस्यां पासा धका घयेवीबले मिसा जुया च्वनेकु । अकें मां-बौपिसं थुकी दृष्टि तये हे मा । मखुसा स्वतन्त्रताया प्रयोग गनथाय् जू वनी छको विचा यानादिसं ।

थौंन्कहेया ल्यासे ल्याय्म्हतयूसं बेलवटम्या सौंख यागुया छगू मेगु कारण दु । इमिसं हिप्पी ज्वीगु उहे श्यं बेलवटम् न्ह्यागु मखु । इपि राजनीतिइ जक जीवन यापन याना छे, बुँ भवा जूपि राज-नैतिक पीडितत थें प्रेमय् जक तन मन, धन बिया बैराग उत्पन्न जुया प्रेम-पीडित जूपि ख । अकें इमिसं मिसाया नक्कल याना जूगु । राजनैतिक पीडिततयत् चितौन फांट इना व्यर्थे श्व प्रेम-पीडित-तयत् नं छगू प्रबन्ध याना बीगु बेस ज्वी । थुकी सरकार दृष्टि तये हे मा । मखुसा थुमिसं नं ब्यब-स्थाय् आंच लगय्याये फु थुकी शंका मद्दु ।

भीगु समाजं असमानता न्हंकेगु बौध्दिक विकास यायेगु आदि ज्ञायात धर्म भामय् । मन्दीर, मस्जिद व विहारय् बना धुं, धुपाय् च्याका सिन्ह तिका प्रार्थना यात कि तिनि धर्म यागु भापिई । तर थजागु सी धुंका स्वर्ग वनेगु लपुयात ल्यासे-ल्याय्म्हतयूसं वास्ता मया खालि सीत्यपि बुढाबुढी-तयत् जक थुकिया धन्दा । स्वाना च्वनावले हे भोग

याये खनीगु धर्तीइ नं तमि, चीमि, थजात, क्वजात-
यात न्हंका समानता हया स्वर्ग सिबे नं बांलाकेगु
ज्यायात धासा क्वपुं बुद्धिं भिं मता, धर्म भामप्यू ।
अजापिनिगु दृष्टिइ थौं कन्हैयापिं बेलबटम् न्ह्याइपि
हरे राम, हरे कृष्णया म्हासुगु गां न्यया ज्वोपि
मन्दीरय् वया भजन याना च्वंगु खनीबळे हयाय् म्हा-
तय्के नं धर्मया चेस्ता दइवल धैथें हर्ष ज्वीफु । तर
थुपि परमेश्वर नापला वपि म्खु अपिनु साक्षात
परमेश्वरीतलिसे मिखा हवाक वपि ख ख, म्खु
विचा याना स्वये बहगु खँ ख ।

बटम्या अप्पो चलन-चलती ववलेनिसें सुइकातय्गु
ख्या ख्यँसे ख्यँसे च्वं । छखेर बेलबटम्-पाइन्ट
स्वीबले छ्याकं आपा मवैगु मेखे सुइकाया ज्या
ख्यँसे च्वनीगु । थुकिया कारण छु ख ? मनोवैज्ञा-
निक ढंगं विचा याना स्वइ दिसँ ।

थजागु विभिन्न हुनि याना बेलबटम्या फेशन
नेपाया निम्ति तथंगु समस्या जुया च्वंगु दु । अके
असमानता, घूसखोरी आदि समस्यात नापनापं
बेलबटम्या खेल खतम् मयातले नेपा देशय् विकाश-
या मूल तज्याइ म्खु ! तज्याइ म्खु !! तज्याइ
म्खु !!!

न्हून्हूगु कस्मिराया छगू जक धुकू

‘अञ्जलि’

- टेरिउल, टेरिलिन, टेरिकटन,
- पनामा, तुइट, सुटिंग,
- ओभरकोटिंग, गा आदिया लिसें

समुद्रपारं वयाच्वंगु बांवांलागु
कस्मिरा

न्हूसतक (शुक्रपथ) ‘अञ्जलि’ इ हे जक छिकपिसं

लुधंक व दंक कयादी फइ

मतिनाया ज

—मयजू उमा साय्मि

“ओहो ! गपाय्चो त्यानुगु !” कसिमोलय् चुल्या दिका । छ्यं हीका । थयक स्वया । गनं फयतु-इगु थाय् दै ला धया थें । तर गनं हे फयतुइ बहगु थाय् मखना । स्वस्वथाय् तक धूया धू । जि ग्या जिगु वस हाकुइ धका, पाईं टया इस्त्रि स्यनी धका । हानं कसिं धासा चिले हे मास्ति मव । सिलिसिलि फय् वइच्चंगु दु । सुनसान ! गनं छुं हे हास ताये मदु । दना च्वने धासा म्हा थें च्वन । जि कसिया पखा मोलय् थय्क स्वया । अन ला यच्चुसे हे च्वं । अय्सां छको फू फू याना भचा दुगु धूनं पुइका छ्वया । यच्चुसे च्वन । जि ल्हा निष्पां पखालय् न्याक्क चुया लुचुकक च्वय् थहां वना । अले याउंक फयतुना । सिलिसिलि वगु फय् त्वना च्वना ।

ख ला जिं थव छेय् पला तैगु हे थौं तिनि । जिमि व्वां उखुन्हु तिनि वर कागु छें । आख व्वनेत कोथा मगाना जि थन च्वंवयागु । प्यखें छको थय्क मिखा व्वया । जि थ न्हा न्हुल । जिगु कसिया न्ह्योनेसं जस्ता पाताय् भवाताहाँ दना च्वंम्ह छम्ह मिसा । वं जित नये थें स्वया च्वन । शायद वं द स्वइच्चंगु ताउजाय् धुंकल जुइ । तर, जि धासा व ना-पंगु छें खया नं वैत नकतिनि हे जक खना च्वना । जित थुलि गजब जुल थुलि गजब जुल कि छु धाये ! जि नं वैत वं स्वइच्चं थें हे स्वया विया । तर वं जि

स्वइच्चनागुया मू हे मत । वं न्हाच गथे अथे हे जित स्वइच्चन छफुति हे इकिधिकि मसंसे । जि ला न्हिले हे मास्ते वल व मिसाया पह खना । तर, तर स्व आ नं अथे हे स्वइच्चन तिनि । गुलि बांला व मिसा, हाकुगु पर्सि, हाकुगु हे ब्लौज, सँ ततहाक-गुलि प्यं पुला कुहां वयाच्चंगु, वैगु मिमिधागु सँ दक्को धैथें फसं फरफर व्वइच्चंगु । शायद, व मो-ल्हुया सँ गंक वगु ज्वीमा । व तुइसे च्वंगु ख्वालय् हाकुसे ततग्वगु मिखा जिके जूगु जुतं । जि वैत क्वथीक स्वया । स्ववं जिगु मिखा वैगु मिखाय् हे घ्वन । हाकनं छको था-हान्हुल । व न्हाच गथे अथे हे । वैगु मिखाया भाव भचा ग्यानापुसे च्वं । जि वैत गथे स्वइच्चना वं जित अथे स्वगु मखु । वैगु मिखाय् छुं छुं सुला च्वंगु जि चाल । शायद, व मिसा उइं जकं ला ? मखु, मखु व उइं ला खइ मखु । वया जि तसकं यया स्वगु जुइ । थव गथे जुइ फइ ! जि गुलि हे बांलाम्ह धका वं अथे स्वयेत ! ख वया न्ह्योने जि वैना ति हे मयं । जिके सुयागुं मिखा साला कायेगु ज्वलं हे छु दु धका । अय्सा छाय् स्वगु जुइ । जि हानं वैत स्वया । वं मिखा लिमकानि । जि पलख ज्यो जुल ।

जित तसकं म्छिं थें च्वना वल जि चा हे मचायेक जि ला पखालं झुगरुकक कुहां बल खनी ।

जि फरकक फहिला । लुखा पाखे वना । लुखाय मध्यवं हानं छको लिफ स्वया । का का स्व व ला जि पाखे धका स्वस्वं न्यावया च्वंगु । व ला पाताया सिथय् ध्यनीन । प्यपला न्यापला लिपा बइगु छु गति जुइगु जुइ ! का रे आ छु यायेगु ! आ ला निपला ति हे जक बाकी दनि । कसिइ दुब्बावनाखतं जि चिल्लाय्दना—“दिउ, न्ह्यज्यां बयेमते, न्ह्यज्यां बयेमते । दिउ, दिउ, दिउ !” उथाय् लाकक व तकक दित । न्ह्यलं चाम्ह थें जुल । वं थत च्वनिसें कबथ्यंक छको स्वल । बँय लुयाच्वंगु पर्सि-च्व कया न्यल अले विस्तारं छ्यं थळ्वया जित हानं छको स्वल । अबडे वैगु म्हुतुसि पयारपयार खा । नोबायेत कुत यागु बांलाक हे सीदु । तर वया म्हुतुं स पिमज्व ।

उथाय् लाकक अन पाताय्, छु जुल हां, छु जुल हां धाधां बाज्यति वंम्ह मिसा, शायद बया मां हे जुइ, बँय वल । “मां” धयाखतं व मिसां मांम्हेसित कसिइक घयेपुत । मांम्हसिगु म्हुय् सुल्लपयाच्व म्हिता बँय भ्वाकक जुत । “का रे का रे जिम्हाय्, का रे जि पुतायात छु जुल ! नानि, नानि, मिखा खं नानि !” अले मांम्हेसिनं प्यखें मिखा ब्वल, वं जित खंकल । जि ग्यात । हंसं हे थाय् त्वतल । वं नं जित नये थें त्वालाहाँ स्वल व याये ध्व याये मन्त । जि खवये बच्चि न्हिले बच्चि जुल ।

अले जि थ हे थके मद्दु थें । जिगु म्हुतुं काचाकक धाये हे लाकल, “मखु मखु जि दोषी मखु !” अले मांम्ह नं भसंग वंम्ह थें जुल । वं काचा-कक थ लिफक भ्वारातुला च्वंम्ह म्हाय्यात स्वल । छ्यनय् पित्तु पीकल । म्हाय्म्ह उंसि सना हल । अले काचाकिचि पयतुत । मांम्हसित छको त्वालाहाँ

स्वल । हानं जित छको स्वल । अले जुरुजारं दना-खतं पाता हे ध्वारार्रर स वयेक दुरर्रर कहां वन । मांम्ह विस्तारं पाताया सिथय् वल । वं धाल— “बाबु छि थन छधू भायेफइ ला थें ? छित छुं दोष मद्दु । बरु, छधू मभाये हे मते !” थुलि धया सुरसुरु कहां वन ।

जिगु न्ह्यपु वाराकारा सन । जि गवय्त ला न्याकक मिखा तिसिना । ताहाकयेक छको सास ल्हाना । अले जि नं कहां वना । जि थ्व छेंया न्ह्योनेसं च्वंगु छेंय वना । खाने च्वसं मांम्ह ध्वदुकक नापलात । “थहाँ भासं, बाबु, थहाँ भासं !” धया कोथाय् दुत यंकल । कोथाय् सुं मद्दु । मांम्ह व जि जक । जित मेवय् पयतु धका इशारा यात । जि पयतुना । जि आसाकुति पहलं वैगु ख्वा स्वया च्वना, छुं धाइ ला धका । तर, गजब ! वं ला जित हानं त्वालाहाँ धका ले सा स्वइ च्वंगु ! न्हाच कसिइ स्व थें तुं । अले गवय्त लिपा जि ला प्यात धया हे बिया, “अं धैदिसंसा, छु धयादिइत सता दियागु थें ?” वं जित स्वस्वं धाल, “जिमि बाबु-राजा व बाबुयागु ख्वाला त्वाल्हानागु थें हे का । बाउराजा भचा तुयू ख्वा । छि भचा हाकु ख्वा । अले व भचा ल्हवं । छि भचा गंसि । पागु थुलि हे जक । मेगु दकको अथे हे । कसिइ खंबले ला बाउ-राजा धका हे भसंग वन का !”

“सु बाउराजा ?” जि काचाकक न्यना । वं धाल, “व हे का, जिमि काय् बाउराजा, जि पुता जि काय् !” वं हानं छको जित त्वालाहाँ स्वल । स्वस्वं वं मिखां ख्वबि स्वस्व वयेकल अले हिकुहिकु लन । पर्सि-च्वतं ख्वबि हुहुं वं धाल, “बाउराजां जिमित त्वता वन सदांया लागि । व आ गबलें छिहाँ बइ-

मखुत, आ गबलें बइमखुत !” उथाय् लाक्क च्याल-
चुल हागु स तायेदत । “छु लिहां वइ मखु ? सु
लिहां वइ मखुत ? वइतिनि, जिमि दाई लिहां वइ-
तिनि ! ऊ, ऊ खं ला थव पौ खं ला थव पतिइ च्वया-
तगु । दाइ वयेत्यल हं । जित किजा पूजाबलय् छु
ज्वना वये हं । जिमिदाई वइतिनि, मां, वइतिनि !”
हाहां व तक्क दित ।

वैगु मिखा व जिगु मिखा चूलात । व थुज्यां
थुज्यां वल लहा निपां जिपाखे हहं । व विस्तारं
हाला हल, “बाउराजादाई, बाउराजादाई ! छ, छ
वयागु ख ला ? छ, छ वयागु ख ला ?” उथाय् हे
मांम्हं धाल, “नानि, नानि छ होशय् वा ! नानि,
छं बाउराजादाई अन मखु ! मखु, नानि मखु ।”

“हां व जिमि बाउराजादाई मखु ला, मखु ?
मखु, मखु !” वं छ्यं फितिफिति संकल । “मखु, व
जिमि बाउराजा दाई मखु ! वं ला जिमित त्वता वने
धुंकल लिहां वये म्वायेक ! आ व लिहां वइ मखुत !”
अले व लि लि च्युच्युं मेचय् भ्वाक्क फ्यतुत ।
टेबिलय् छ्यं दिका हिकु हिकु लना रुवल । जि ला
छु याये छु याये जुल । जि व धाये थव धाये छुं
मसिल ।

उथाय् लाक्क मांम्हेसिनं धाल, “बाउ, जिमि
बाउराजा रूसय् इन्जोनियोरिङ्ग वंवंगु न्हय्दं दत ।
बाउराजा व नानि मैया जो मचा । व हे मस्त निम्ह
जि । बौम्हेसिनं त्वता वंगु ला किनिदं दये धुंकल ।
बाउराजा I. S. C. फर्स्ट दिभिजनय् पास जूगु ।
अबले नानियाके लय्ता बावल । न्हागु छगु
न्हगु खं जूसां वं न्हापां वया केहेँयात हे कनी ।
दुहाँ वइबले केहेँम्ह न्हाणे मखन धायेव काचाक्क
न्यने हे लाकी — “नानिचा ग्व, मां ?” धका ।

केहेँम्ह हे लिसे च्वना नयेमा । गनं छको पिहां वनेत
व हे केहेँयाके न्यना बस तिइ मागु । छगु, निगु
खँय् अपि निम्हस्या थाकाथुकु नं जुइ । नानिया
तंचाये हे मलानिबले दाजुम्हं मानय्याये धुंकिइ ।
गुलि न्हाइपुसे खं अमिगु स जक न्यना च्वनेगु हे !

बाउराजा रूसय् वनिइगु जुल । न्हापां ला
नानिचा लय्लय्ता । तर, वनीगु दि न्हावोलिसे
वया रुवा भचा भचा रूयूँ से च्वना वल । ख ला वं
दाजुया न्हाणे गबलें हे रुवा रूयूँ का मकयं । दाजुम्ह
वनीगु न्हाखुन्हु वन्हिइ निम्ह खं लहाना च्वंगु थौं हे
थेँ च्वं । नानिचां धाया च्वंगु “बाउराजादाइ पास
याना लिहां वइबलय् बांलाम्ह, हिसिचा दुम्ह तताजु
छम्ह माला तये न्हां । हानं जि माला तयाम्ह छखे
लाक्क अनयाम्ह हे ज्वना वयेगु ला कि छु ?” अले
दाजुम्हं म्हय् प्याताक्क दाया, “का आपा हायेका
च्वनेमते । वरु छन्त छम्ह बांलाम्ह लयाय्म्ह अन
रसां हे लुइका ज्वना वये का मज्यू ला ?” “का, का
म्वाल ! छलिसे हाले मफु । हालां त्याइ नं मखु । अँ,
पौ न्हि छगु छगु धैथेँ च्वया हयेगु ख ला कि मखु ?
मखु, मखु न्हि छगु ला मखु हप्ताया छगु जक दयेव
गा । कासा धासा दाई, हप्ताय् छगु पौ च्वया हयेगु
ख ला कि मखु ? मखुसा, स्व दाई, छन्त जि दाई हे
धाये मखु छु जि !” अले निम्हं हरर्र न्ह्यगु !

धाधामधां बाउराजा रसाय् वंगु न्हय्दं दयेत
स्वला ति जक बाकी दिन । नानिचा हाला जुइगु
“ख ला मां, जिमि दाजुयात किजापूजा थाये मखंगु
न्हय्दं दइन तर थुगुसिइ ला याये खनीगु जुल ।
खं ला पौ च्वया हगु जित, किजापूजाया छु ज्वना
वये हं । जि ला जवाफ नं च्वया छत्रये धुन, मां ।—
जित दकले योम्ह ला दाजु हे ख, मेगु जित छुं

म्वा । दाईयात पिया च्वने किजापूजाबले । दाई-
यात स्वये आय्बुया च्वन धका ।”

तर, बाउ, नानिचिगु इच्छा ठीक अख जुल ।
किजापूजा न्ह्यो हे बाउं थन वये मलाकं हे जिमित
सदांया निम्ति त्वतावन । रसाय् बाउ च्वना वगु
मोटर आक्सिदेन्टं बाउयात सदांया लांगि जिपि-
लिसे फाया यंकल । नानिया दकलय् योम्ह वै दाजु-
यात वैगु नुग हे व्हगंक व पापी निर्दइ कालं मत्यवं हे
यंकल । अबलेनिसे नानिया मगज भचा सुथांमला ।
न्हापां ला वं लाककोसित हे दाजु धका सता च्वनी-
गु । दाजुया तस्वीर छपा हे खंके जिउगु मखु । व हे
तस्वीर नाप न्हिच्छि न्हिच्छि हे खं लहाना च्वनीगु ।
उकें दक्को तस्वीर सुचुका बिइधुन । वया दाजुं
छवया हगु पौ छपौ छपौ दतले व्वना जुइगु । व नं
सुचुका बिइधुन । तर व किजापूजा न्ह्यो च्वया हगु
पौ छपौ धासा न्ह्याबलें घाना जुइगु, न्ह्याबलें धैथें
व्वना जुइगु ।

आ ला नानि यक्को हे ठीक जुइ धुंकल ।
न्हापा थें लालापिन्त दाजु धका नं मसते धुंकल ।
थौं व मोल्हुया पाताय् संपा वंम्ह क्वहाँ हे मव । जि
ला इता फ्यना च्वनागुलि याद हे मदइ च्वन ।
धार्थें, बाउ, छि ला जिमि बाउराजा थें हे च्वं । उकें
जिमि नानिथा भचा भचा यायां लोमने धुंकूम्ह
दाजु हानं लुमंका बिल छि । नानि छित थ हे दाजु

धका च्वन खनी । ख नं जित हे जिमि बाउराजा
छेंय् वइच्चंगु थें जुया च्वन आ तकं हे ।”

जि काचाक्क धया “मां, छु जि छिकपिनि
बाउराजा जुइ मफै ला ? कासा मां, जि छिकपिनि
हे बाउराजा ख ! जि छिकपिनि बाउराजा हे ख ।
नानि जिम्ह केहेँ ख । नानि, नानि, थन स्व नानि !
छिमि बाउराजा दाईनं छन्त तोता वंसां हानं वैगु हे
हि दुम्ह बाउराजा दाई थन वइच्चंगु दु, नानि ।
नानि, छु जिं छन्त दाजुया माया बिइ मफै ला ?
नानि, नानि, धार्थें जि छंम्ह हे दाजु ख !”

जि जुरुक्क दना । नानि च्वच्चंगु मेचपाखे
वना । जिं वैगु छ्यं बुलुहुँ ल्हवना । जि पाखे स्वका ।
वैगु खबि स्वस्व वया ह्याउंसे च्वना नं राकय् जूगु
मिखां जित त्वालाहाँ स्वत । अले जिगु पनां पने मफ-
येक कज्वगु खबि वैगु खबि दिका बिल । नानिया
मिखाय् खबि दुसुना वन । वं मुसुहुँ न्हिला जित
स्वत । जिं नं न्हिलां हे लिसा बिया ।

वं बिस्तारं नोवाना इल, “किजापूजा लच्छि
जक मानि ।” जि धया, “किजापूजा धुमधाम नकसां
न्यायेके थुगुसिइ, नानि ।” अले निम्हं कोथा हे
थक्क न्हिला ! न्ह्युन्ह्युँ नानि तक्क दित । जित हानं
त्वालाहाँ स्वत अले बिस्तारं धाल, “बाउराजादाई !”
जि न्ह्यस हंगु लिस बिया, “हजुर नानि ! छाय् ?”

‘सितु’ पत्रिकाय् बिज्ञापन बियादिसँ,

बिज्ञापनया जमानानाप भ्यलय्पुनादिसँ !

जि म्वाना च्वना

जि म्वाना च्वना

जि हे जि के थौं ल्यं महु थें
दःसां दुने सुं च्वं महु थें
किपा हे नं जिगु तने धुं कू थें
अय्-थय् घाय् महु-छु थें, छु थें
जि म्वाना च्वना !

सिना स्वयां नं सुं ख्वः महु थें
सनां छको हे सुं वः महु थें
कुं-मिं नुनां जि म्वाना च्वना;
कने मज्यूगु खँ—
हाले मज्यूगु म्ये ज्वना
जि म्वाना च्वना !

अहो ! न्हाको हे विश्वास ध्यूसां
विष हे जक बुया वै च्वन थ्व जमीनय् !
थो मां, छं अपाय् सकं छु पाप याना वना ?
न्हात्थाय् च्वंसां—
सासः जक कुना हे जि सीन !

स्वतिकि

दुःख स्यु-स्युं

बल्ल सिल जि आः

दुःखं थें आखिरय् दः

सुनानं थः मना खनी !

अकें दः न्हाम्हस्यां

न्हाको हे मूर्ख घाःसां

खः, जि थौं—

थः थम्हं दुःख सिया च्वना !

जिगु ख्वबिं दः

जिगु हे मिखाय् कुना ब्यूगु दु ।

कने हे मलावं थःगु बाखं—

भसुकाः जुया फूगु दु ।

दुक्ख स्यूसा सुक्ख—

मस्यूसा दुक्ख हे;

अकें जिं घाय्—

दको सिबे दः ज्यू दुक्ख हे ।

मतिनाया कविता

नुगः हे कुच्चुसे च्वंक

सः वै च्वनीगु

छंगु नाडीइ च्वंगु व चुरि-सः

दः तसकं हे यो !

आहा ! श्व जिगु जिन्दगी नं

छंगु चुरि थें हे

न्हाळ्लें सः वै च्वंसा गुलि ज्यू !

सत्य खः, संगीता !

छं चाः ला मचाः ला, मस्यु—

जिगु नुगः च्वी थंके वया श्वे च्वनीगु

छंगु व चुरियाण संगीत

दः तसकं यो !

—❀—

केवल सलीचां जक त्वनां

गुल्सं श्व मन लुमदन;

छकः छंगु मिखां नं ला त्वंके ब्यु !

सत्य— आ जा श्व मन तसकं हे मन्वन !

—❀—

शाक्य प्रेस

छिकिदिनिगु हे ख

दुस्व भासं

शाक्य प्रेस

ॐबहाल, जोर गणेश

फोन नं.-१३६०४

प्रेम

—तिलक प्रकाश

[श्व च्चखँ 'जीवन र चुम्बन' धइगु सफुलि नेपाली भासं पिदने धुंकूगु दु ।]

प्रेम छुं न्हूगु शब्द मखु, प्राचीन, अति प्राचीन । प्राणी मात्रं जडं चेतन पावय् जुया कथं छ्मह मेम्ह नापं सौहार्द प्रेम अर्पण याये फइगु क्षमताया प्रादुर्भाव जुल । संसारया गतिया नापनापं प्रेम नं गतिशील व विकसित जुया बन, जुयां च्वनीतिनि ।

प्रेम बास्तबय् सर्वव्यापी जू । प्राणी मात्रय् विद्यमान श्व प्रेम, गुगु सत्यम्, शिवम्, सुन्दरम् जू । प्रेम अति हार्दिक निस्वार्थ व मधूर जू । प्रेम-या माधूर्य जीवनय् न्हूगु चेतनया जागरण जुइ । असंतोषया उच्छ्वास शान्त जुइ । तृषित दिमाग तृप्त जुइ । अक्क निगू पक्षं घनघोर चलय् जुया च्वंगु युध्दय् छगू प्रिय वार्णि शान्त यायेफु । अपायमङ्गि-धंगु महाभारतया युद्ध दुर्योधनया छगू अहंकार पूर्ण शब्दं सृष्टि यात । छगू प्रिय बचनय् घा लाना बा-वयेत्यंगु हियात बन्द याये फुगु अपार शक्ति दु धका धया तगु छुं आश्चर्य व असंभव खँ मखु । तसर्थ भगवान बुध्दया “प्रेम मानवताया मेगु नां ख” धया तगुलि व्याक्क मानवतायात मधुपान याका जीवन सार्थक याना बिइ । प्रसिध्द विचारक वाल्टे-यरया “प्रेम ईश्वरया दकय् तर्धंगु वरदान ख” धया तगुलि मानवतायात अजर अमर याना बिइ । प्रेम प्राचीनय् प्राचीनतम् व नवीनय् नवीनतम् प्रबुध्द विद्वान दार्शनिकतय्सं तसकं बांलाक व्याख्या याना वंगु दु ।

प्रेमया व्याख्या न्ह्याक्को हे यासां गाइ मखु । आपासिनं हे व्याख्या याये धुंकल, यानां च्वनतिनि अक्क यानावं वनीतिनि । क्नीसं पौराणिक बाखं व इतिहासया पाना पुइका स्वत धासां प्रेमया अकात्य प्रमाणतय्गु खूब हे बांलाक रोचक विश्लेषणत पावय् जुइ । विश्व प्रसिध्द ताजमहल, शाह जहाँया मुम-ताज बेगम प्रतिया अति कातुगु प्रेमया प्रतीक ला ख हे ख नापनापं उवलनिसें थौं तक व्याक्क प्रेमी-कातय्त प्रेमय् त्याग, तपस्या व बलिदान मा धयागु पाठ व्वंका च्वन । बिना कुर्बानं प्रेम गनं नं सफल जूगु खने महु । छ्मह अज्ञातम्ह विद्वानया अनुसार “प्रेमं बलिदान जर्क स्यनी, हिसाब स्यनी मखु ।” गन द्या-त्याया सवाल वइ अन प्रेम विकाश जुइ फइमखु । गन प्रेम विकशित जुइ अन कुर्बान सिबे मेगु छुं नं सवाल खने दइमखु । संन शाहं शाहं ‘गन प्रेम दु अन नियम दइमखु. गन नियम दइ अन प्रेम जुइ फइमखु ।’ धका तसकं बांलागु तर्क प्रस्तुत याना दीगु दु । प्रेम सुयागुं सिफारिस व अनुग्रहलय् जुइगु मखु । प्रेम निगू आत्माया समदृष्टि व सहअस्तित्वस एकीकरण जूवनि । थुकी नियम व फर्मुला दइमखु । श्व मनया तरंग ख, उद्वेग ख । समुद्रया लबु व लहरयात मनुखं थगु बसय् काये फइ तर प्रेमी प्रेमिका निम्हस्या बिल व दिमागय् उत्पन्न जूगु प्रेमया भावनायात दुनियाया गुगुं नं ताकतं मेटय्याये फइमखु ।

मनूत प्रेमया अभावयूँ जुइ, खुँ जुइ, कवि जुइ अह्म आत्मा हत्या तक नं याइ । थ्व मनोवैज्ञानिक सत्य ख । “प्रेमया कुँयात त्वपुयां त्वपुये फइमखु ।” धयागु फ्रान्सिसी धापू दु । दुनियाय् गन प्रेमयात त्वपुइत स्वगु दु, गन प्रेमया हत्या यायेत स्वगु दु अन मनुखं वियोग व विघटन हे जक स्वये मायेका ब्यूगु दु । सिइ मफुम्हेस्यां स्वायेत स्वयेगु गथे निरर्थक ख अथे हे त्याग, तपस्या व बलिदान याये मफुम्हेस्यां प्रेम फर्मय् यायेगु नं निरर्थक जक मल्लु अह्म वं समयया नापनापं थत थम्हं तुं बर्वाद यायेगु व पुण्यया अभिलाषाय् आत्म-हत्या यायेगु थें हे ख । प्रेमया कुं हे मनूतयत् होशय् हइ, अले प्रेमया कुं हे मनूतयत् बेहोश नं याना बिइ ।

प्राय थौंकन्हय् ल्यासे-ल्याय्म्हत दंगु मतिनाय् फसय् जुया थिकय्गु कु कुवू जूपिं यक्को हे खनेदु । गल्ली व सिनेमाहल दुनेया बजारिया प्रेमं गुम्ह गुम्हसितं तसकं बांमलाक हे प्रभावित यागु दु । उकिं सैम्युअल जानसनं धया दीगु दु “प्रेम बुद्धिमानतय्गु मूर्खता व मूर्खतय्गु बुद्धिमत्ता ख ।” हानं उखे प्रसिध्द विचारक व दार्शनिक कवि शेक्सपियरं धया दीगु दु “प्रेम मिखां मखु नुगलं खनी ।” उकिं हे प्रेमया द्योयात कांम्ह धका धया तगु । प्रेमया प्रयोग ठीक थासय् मलातकि मनुखं उकिया थासय् प्रायश्चित्त व पश्चाताप जक याये मालीगु स्थिति वइ । प्रेम गन, गथे व गुबले वइ व धाये थाकु । पनेगुलिं प्रेम भन मजवूत जुइ । अनुकूल परिस्थितिस विक्राश जूगु प्रेम प्राय पाशविक व यौनिक जक जुया अन्त्यय् असफल जुया वंगु यक्को दु । प्रतिकूल परिस्थिती विकशित जूगु प्रेमं दकय् न्हापां मनूयात त्याग, तपस्या व बलिदान स्यनीगु

जूगुलिं व कथीन भन कथीनगु परिस्थितिया सामना याना नं आखीरय् सफल जुयां हे त्वतिइ । गुगुं नं कार्य सिध्दिया निमित्त लगनशीलताया नापनापं निरंतर प्रयास व एकचित्त स्नेहया अति आवश्यक जू ।

“परिश्रमं गुगु ज्या थगु ब्याक्क जीवनं मुस्किलं जुइ, व ज्या प्रेमं यात धासा क्षणभरं हे जुइ ।” गेटेया थुगु धापू अति मनन योग्य जू । प्रेम ल्यासे-ल्याय्म्ह व कला-भातया बिचय् हे जक सीमित मजू. चल-अचल, जड-चेतन ब्याक्कय्सं तधंगु असर परय् जुया च्वंगु दु । कविया थगु कविता प्रतिया प्रेम, बौया थ काय् प्रतिया माया ममता स्वया कम जुइ मखु । अथे हे ततर्धपि वैज्ञानिकतय् थगु विज्ञान प्रति, कलाकारया थगु कला प्रति अति प्रगाध स्नेह व ममत्व दइ, दये नं मा । प्रेमया मूल अर्थ नैतिकता ख । अनैतिक स्वक्तिया प्रेम स्वार्थ पूर्ण जुइ । थगु स्वार्थ सिध्दिया निमित्त जक व मनुखं प्रेम प्रदर्शन याना च्वंगु जुइ । संभवत व व्यक्तिया स्वार्थ सिध्द जुइ तर, प्रेम गुबले सफल जुइ फइमखु ।

प्रेमय् दंगु सौदा गुबले नं मजू, न आ हे जू, न गुबले जुइ । सी-मतं (मैनवतीं) थ हना खिउँ-थाय् तुयू ज ब्यू थें प्रेम-पुजारीतय्सं नं थगु ऐय्यासी भावनायात तिलाञ्जलि बिया, समाजया कठोरगु द्वेष-घृणायात सह याना, थगु पला-पलाखय् बया-च्वंगु बिकराल बिघ्न-बाढा खना नं हथाय् मचासें, बडो संयमं, धैर्य रूपी तुतां चुया, थगु अनन्तया गंतव्ययात तातुना बनांचवनी । वीर सेनानी नेताजी सुभाषचन्द्र बोसं बडो मार्मिक शब्दय् “भीपिं अनन्तया पथिक ख तर, मसिडगु लँ हे भीत यो जू, अज्ञात भविष्य हे भीगु निमित्त प्रियतर जू ।” धका

धया दीगु दु । शमाय् परवाना (मतय् की) आहुति जुइ थें प्रेमया निर्मित प्रेमी लवाइ, न्हनी, सी; ध्व हे इमिगु जीवनया लक्ष्य ख अफ तधंगु पुनित कतव्य ख ।

कायरताया नां प्रेम मखु बल्कि प्रेमया नां उरसाह ख वीरता ख । ग्याफरम्ह मनु प्रेमी जुइ फइमखु । प्रेमीया दिल व दिमागय् गुगुं नं दर-भय च्वने फइमखु । रामनाथ सुमनया अनुसार "तर इमिसं (मनूत बा प्रेमी-प्रेमिकातसें ध्व मश्यु कि गुगु मूल प्रेरणा बिना ब्याक्क आन्दोलन, तमाम

देश-सेवा, राजनीति व स्वतंत्रता सिन्ति हे ख, व मूल प्रेरणाया नां ख प्रेम" । सार्थक जीवन व हे ख गुम्हस्या हृदय प्रेम-पिपासु जू व प्रेम-उपासक जू । अनन्तया प्रेमीपि जीवनया हर सुख-दुख नाप चिर-परिचित जुया च्वनी । जीवन ला खालि स्वायेया निर्मित हे जक मखु; जीवनया ला आपा हे लक्ष्यत दु, जीवनया आपा आपा हे उद्देश्यत दु । गुगु लक्ष्य व उद्देश्य प्रेमया माध्यम हे जक प्राप्त याये फइ; मखु धइगु जूसा जीवनं वियोग, विभाजन व विघटनया खा स्वये माली ! अस्तु !

★

२०२९

विजया दशमीया शुभ उपलक्ष्यय्

नेशनल ट्रेडिंग लिमिटेड

सकल नेपालीया सुख-संवृद्धिया लागि

हार्दिक शुभकामना चलाये !

फोन नम्बर:-

११-६६२, १२-६२५, १२-६६३,

१२-६२४ व १४-३६५

नेशनल ट्रेडिंग लिमिटेड

टेकू

मल्लकालय नेपाली कला

— प्रो. दुर्ण्डिराज भण्डारी

— अनु. स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ

[प्रो. दुर्ण्डिराज भण्डारी नेपाली छम्ह नामुदम्ह इतिहासकार ख । वयकया लेख विभिन्न पत्र-पत्रिकाय पिहां वयाच्चंगु दु । वयकलं 'नेपालको ऐतिहासिक बिबेचना' धयागु सफू नं चवयादीगु दु ।] — हीकूम्ह

ईसाया प्रथम शतकय् बौध्द धर्म, हीनयान व महायान निथी जगुलि बौध्द धर्मया चिन्तन पक्ष हीनयान काल । अले महायान व्यावहारिक पक्षयात ज्वन । लिपा ईसाया च्यागुगु शतकय् कुमारिल व शंकराचार्य वैदिक धर्मयागु प्रतिष्ठा हाकनं कायम यागुलि महायानया व्यावहारिक पक्षं शंकरया ज्ञान-काण्डयात थनाला युग अनुरूप थत ढालय् यायेगु कुत यात । शंकराचार्यया दिग्विजयं याना बौध्द धर्मया लोकमान्य स्वीकृति जनसाधारणया नुगलं बुलुहुँ तना वन । अले आखिरय् बौध्द धर्म, भारत-भूमि पितना हथा नेपा व सँदैपाखे न्ह्यज्यां वन । वं थन थगु क्वाथ दयेकल ।

शंकराचार्ययागु शैव धर्म प्रभावित जूपि जनसाधारणयात थगु धमेपाखे हाकनं साला कायेत बौध्द सम्प्रदायं तन्त्र, मन्त्र, अभिचार आदियागु व कथा चमत्कारपूर्ण शक्ति थगु मान्यता सुरक्षित यायेगु स्वत । थुकिं याना, थगु सरल साधना पद्धति व सदाचारया महानतां याना कर्मकाण्डया जटिलतालिसे त्वाये फुगु बौध्द धर्म, थ हे साधना-या उल्लन व मन्त्रया जटिलताय् चिका योग

समाधि तन्त्र, मन्त्र व डाकिनी-शाकिनीया सिध्दी दुना च्वन । बुध्ददेवया जीवन कालय् नं 'गान्धारी विद्या' अथवा 'आवर्तनी विद्या' मंत्र-कल्पद्वारा चल्यजुया च्वंगु ख गुकियात बुध्ददेवं 'मिध्या जीव' धका धागु ख । थव विद्यायात बुध्दं 'मिध्या जीव' धासा नं वसपोलया सुंसुं चेलातय्के थुगु विद्या प्रति लुं भचा आकर्षण दनिगु जुल । वसपोलया निर्बाण लिपा बुलुहुँ खनेदया वल । थुगु कथं महा-यानया सरल साधना काल-चक्रं याना मन्त्रयानय् परिवर्तन वल । लिपा थुगु मन्त्रयानया दुने लागु वाममार्ग "भैरव चक्र"या रूपय् सदाचारयात हेस्या-ना मन्त्र व हठयोगया पद्धति ला, न्याँ व मैथुनयात दुध्याका थत मन्त्रयानं बज्रयानय् हीकल । थुगु कथं सीधासाधा जनतां बज्रयानीतय्गु चमत्कारया प्रभावय् लं दाकल; सामाजिक जीवनय् व्यभिचारं थाय् काल ।

च्वय्यागु भूमिकाया मतलब थव ख कि ईसाया क्रिप्यंगुगु सदीइ उत्तरार्धय् सीधासाधा जनताय् थुपि बज्रयानीतय्गु चमत्कारया प्रभाव न्हियान्हि बुलुहुँ बढय् जुजुं वना च्वंगु जुल । साधा-

रण जनता फै-दुगु थें छम्ह गुखे वन उखे हे व्वांवना च्वंगु जुल। पंचमकारया साधनां याना नेपाया सामाजिक जीवन सात्विक लँपुं लिहां वनेगु बिचा याना च्वंगु। थज्यागु अवस्थाय् हिन्दू राज्यया मुकुट मणि नेपालं शंकराचार्य थें ज्याम्ह कट्टर सनातनी नाय मालेगुली कोशीस यायेगु स्वाभाविक हे जुल। नेपाया मल्लकालीन इतिहासय् मल्ल जुजुपिनिगु उदय थ्व हे रूपं खनेदवइ। थुपिं मल्लजुजुपिनिगु कला-उपासना हिन्दू धर्म भावनाय् चिना तगु दु।

मल्लजुजुपिं मध्ये कट्टर सनातनी तथा हिन्दू धर्मया रक्षक जुजु जयस्थितिमल्ल नेपाया मध्यकालीन इतिहासय् खनेदवइ। जुजु जयस्थितिमल्लं थगु धार्मिक सहिष्णुतां चासोन्मुख (न्हना वनाच्वंगु) हिन्दू-जन-जीवनया आधार वर्णक्रम धर्मयात हाकनं ल्हन। वय्कलं सोभापिं प्रजातय्त सनातन धर्मपाखे हानं सालेत कानुनी सुधार नापनापं आपालं द्योपिनिगु थापनायात स्थापत्य कला, नृत्य-कला, शिल्पकला आदि ललित-कलां सनातन धर्म-या मान्यतायात सबल स्थयित्व बिल।

थुगु कथं नेपाया मध्यकालीन इतिहासय् मल्लजुजुपिं, कलाया अनन्य उपासक तथा मर्मज्ञ खनेदवइ। मल्लकालीन जुजुपिनिगु कला प्रियताया आधारय् धार्मिक भावना निहित जूगुलि इमिगु कला उपासनाय् 'मणि-कांचन' या योग खनेदवइ। खपया जुजु भूपतीन्द्रमल्लं दयेकूगु देग तथा खप-या लाय्कू आदि बास्तुकलाया उच्चतम कृतिया रूप्य कला स्यूमिपिसं तारीफ यागु दु। बास्तुकलाया मर्मज्ञ पर्सी ब्राउनं खप-लाय्कूया मू ध्वाखाया कालीगरी खना जुजु भूपतीन्द्रमल्लया सम्बन्धय् धागु दु—“जुजु कला-मर्मज्ञ जक मखु, वय्क थगु धर्मया आचार्य

नं ख।” न्यातपोल देगल्य् अंकित कालीगरी उच्च-कोटीया खनेदु। कलाया दृष्टिकोणं थ्व देग थगु तालया अपूर्व जू नापनापं अद्वितीय नं खनेदु। यलया जुजु सिध्दिरसिंह मल्ल नं कलाया अनन्य उपासक खनेदु। थ्वय्कलं थगु राजत्वकालय् हिन्दू स्थापत्यकलाया लिधंसा कया राधाकृष्णया देग दयेके बिल।

यलय्च्वंगु राधाकृष्णया थ्व देगया सौन्दर्य अद्वितीय नापनापं बास्तुकला व धार्मिक दृष्टिकोणं नं यलया निर्मित जक मखु, सारा नेपाया लागि थौं नं गौरवया प्रतीक जुयाच्वंगु दु। थ्व देगल्य् च्वंगु अंग-किपां हिन्दू समाजया प्राचीन गौरव गाथा कयनी। गयाया बौद्ध देगया अनुकरणय् दयेकूगु यलया महाबौद्ध देगया बास्तुकलां बेसर शैली बा चालुक्य शैलीयात लुमके व्यु। मल्लकालय् जीर्णोद्धार यागु तथा दयेकूगु बौद्ध देगत मल्ल जुजुपिनिगु धार्मिक सहिष्णुताया गुणगान यायां बास्तुकलाया आदर्श प्रतिष्ठित या। अथे ला प्रकृतिया मुल्य तधी जूपिं नेपाली जीवनया कलाप्रियता महासामन्त अंशुबर्माया छेँ कैलासकूट भवनं प्रकट या। अय्सां लिच्छवीकालीन बास्तुकलाय् वैभव व समृद्धियागु गुलि विश्वास दु उलि मल्लकालीन बास्तुकलाया दाँजोय् हिन्दू बास्तु आदर्श बोधगम्य मजू। न्यात-पोल देग, यलया राधाकृष्ण देग, हनुमान-ध्वाखा, यल व खपया लाय्कूया मू ध्वाखा आदि बास्तुकलाया सजीव प्रतिमातसें च्वय्या कथनयात प्रमाण व्यु। बास्तुकला स्यूमि पर्सी ब्राउनं प्रकट यागु मल्लकालीन बास्तुकला सम्बन्धी उद्गार अवश्य नं ध्यान बी योग्य जू। बौद्ध धर्मया प्रतीक चैत्य तथा स्वयम्भुइ नं प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपं हिन्दू धर्म

तुतां

—हिरण्यराज वज्राचार्य

'तुतां' साधारण दृष्टिकोणं स्वयेगु बखतय् मामूली पदार्थं थें च्वं, तर तुतांया बारे भीसं कथीक बांलाक विचार याना स्वत धासा थ्व नं कम महत्वपूर्णगु वस्तु मखु । थुकि विशेष याना मानव-जातीं आपालं ज्या कथा च्वंगु दु । अझ तुतां, भीगु जीवित जीवन्तय् जक मखु मृत्यु पर्यन्तय् तक नं मागु उपयुक्त पदार्थ ख । छाय् कि सिइपिनिगु श्राध्द आदिया समयय् (इलय्) तुतां नं पुरोहितयात दान बिइगु प्रचलन दु, वयागु परलोकय् जीवनयागु सहारा व कल्याणया आधारय् कया । न्ह्यागु हे थजु, तुतां मानव उपकारय् उपयुक्तगु पदार्थ ख । अझ अप्पो कां, खू बुन्हा-बुन्ही व निर्वल मनुतय्त । इमिसं तुतांया गुलि महत्व व जीवनया सहारा धका

ध्वाथुइक थू, उलि मेपिसं शायद थुइ मखु । छाय् कि इपिं तुतांया सहारा मकासेगनं नं वने फइ मखु । उकि इमिगु तुति हे तुतां जुया च्वन । इमिगु लँ हे थ्व ख । तुतांया सहारा मदयेक इपिं सुरक्षित सुलभ ढंगं वने फइ मखु । उकि इमिगु जीवनय् अझ थ जहान परिवार व इष्ट मित्र स्वया अप्पो सहारा हे तुतां जुया च्वनी । न्ह्याम्ह हे थजु आपालं बेस वना मिखां महुयावल कि न्ह्याम्ह वृध्द पुरुष वा स्त्री नं थुकिया सहारा मकासे मगा । कां, खूयात ला मागु हे जुल । इमि सहारा व हितैपी मित्र हे तुतां ख । थ्व हे इमिगु जीवनाधार जुया च्वनी । थय् धाये मात्रं युबक-युवतीतय्त जक म्वा धैगु मखु । तर कां, खू व बुन्हा बुन्हीतय्त थें जक म्वा । अय्सां युबक-

स्वीकृत वास्तुकलाया आदर्श प्रभावित याइगु संभावना स्पष्ट खनेदु । बौध्द वास्तु-आदर्शय् हिन्दू धर्मया प्रतीक चक्र, चन्द्र, सूर्य आदिया प्रयोगं च्वय्यागु घापूयात सत्यपाखे यंकू । देगलय् अंकित अंग-किपा, मल्लजुपिनिगु लाय्कू ध्वाखा, मयाया कालीगरी थुगु समयय् प्रचलित जूगु विभिन्न जात्राय् क्यनीगु लोकनृत्य तथा म्ये आदि मल्लकालीन ललितकलाया उन्नतिया दमु ख । थुगु बखतय् दयेकूगु नाटक रंगमंचय् नाप क्यंगुलि मल्लकालीन नेपालं नाट्यकलाय् नं उन्नति यागु तथ्य प्रकट जू । यलया जुजु योगनरेन्द्र मल्लं थगु मोह व सिजपौलय् थत

'संगीतार्णव पारग' विशेषण प्रयोग यागुलि थुगु बखतय् संगीतकलाया उपासना नं स्पष्ट रूपय् बोधगम्य जू ।

छगू बाक्यं धाये धासा हिन्दू धर्म व पैगोडाया आधारय् निर्मित जूगु मल्लकालीन वास्तुकला चरम उन्नत अवस्थाय् थ्यंगु जुल; नाप अंगलय् च्वया तगु चित्रकला, सिं व लो हतय् किया तगु शिल्पकला, जात्राबले क्यनीगु प्याखं तथा संगीत आदि ललितकला नं मल्लकालय् आपालं समृध्द अवस्थाय् थ्यनेथुंजुगु जुल । ★

युवतीतयत् न तस्वागु पहाड अभियानया समयय्
तुतांया सहारा मदयेकं ततधंगु पहाड अभियान
याये फेमखु । उकिं भव अभियानी दलया नं सुख
सुबिस्ता याना श्रम हरण याइम्ह हितैषी पासा ख ।

आ खँ वइ, वास्तबिक तुतां गजागुयात
धायेगु । भव भीसं धाये थाकु । भीसं बल्लागु
न्हागुयात नं तुतांया रूप्य काये फु । चाहे सिंयागु,
चाहे कंयागु, चाहे नैयागु न्हागु हे थजु तुतांया
रूप्य यंके फु । तुतां भीत म्हया उच्चता स्वया लवयेक
मा, तर तुतां अन्दाजि निकुत्या ति दयेमा । भीसं
कुसां नं गुबलें गुबलें तुतांया ज्या काये फु ।

तुतां जक धयां मज्यू । भीसं साधारण कथि
निसं कया लुँ, व हया तुतां दयेका नं रत्नादि तक
नं थुना तये फु । भव च्वय्यागु जीवन स्तरय् निर्भर
जुइ । ततधपिं जुजुपिनि लुँ, वहया तुतां दयेका
बृद्धावस्था तक जुजु जुया वंपिसं चुया वंगु दु धाइ ।
भव थें महाजनतय्गु स्तर स्वया नं उकिया छांतकांत
ब मूल्य पायेफु । थये तुतांया स्तर स्वया उकिया
मूल्य निर्भर जुई । साधारण मनूतय्सं कंया म्हाला-
कथि आदिया नं तुतां दयेका ज्या कया च्वंगु दु ।
न्हागु हे जूसं ततधपिं महात्मातय्सं थुकिया सहारा
कया मर्वंगु मखु । उदाहरणया लागि विश्वामित्र,
बालिमकी, बशिष्ठ व गान्धी आदि काये फु । भारत-
या जक मखु, सारा विश्वया छम्ह महान् पुरुष
गान्धीजुं बृद्धावस्थाय् थय्कं तुतांया थुलि सहारा
कया वन कि वयागु मृत्युया लिपा नं वयागु स्मार-
कय् तुतां सहितम्ह गान्धी तये माल । बृद्ध गान्धी-
या स्मारकय् वा प्रतिमाय् तुतां वैत गुलि ख वधैगु
जक मखु, तुतां वैत गुलि सहारा जुया च्वंगु ई विदित
जुइ । हानं वयागु मूर्ति स्वया भीत थुलि आभास जुइ

कि तुतां हे मानबया प्रमुख साधन ख । तुतां हे
मानव कल्याणया लं ख । तुतां हे भिगु लँया पथ
प्रदर्शक ख । तुतां हे बृद्धतय् मिखा ख । तुतां हे भी
हितैषी मित्र ख आदि ।

चाहिला च्वंबले छन्हु बुध्दं निर्बल चल्ते ज-
हीनम्ह तुतांया सहारां विस्तार विस्तारं पालि ल्हना
पला छिना मफु मफु, फुं फुं, सेहेँ सेहेँ मिक बिचय्
बिचय् दिना भासु लंका वया च्वंगु खना दयां द्रवित
जुया बुध्दं छन्दक सारथीयाके न्यन, 'व सु ? वयागु
अवस्था छाय् थय् जूगु ?' छन्दक बुध्दया दयावान
करुणा स्वर न्यना लिस बिल, "ख राजकुमार ! भव
बुध्द जुल, निर्बल जुल, मिखां मळुल, फुकं इन्द्रिय
शिथिल जुया ज्या मबिल; अय्सां थवैके प्राण दनि,
मसीनि । उकिं तुतांया सहारां व थाकुसे च्वंक पला
छिना वैच्वन ।" बुध्दं धाल, "भीपिं नं थये जुइ
मानिगु ला ?" "ख राजकुमार !" छन्दक लिस
बिल, "जन्म जुल कि मनूया स्वंगु अवस्था दर्ई—
बाल, यौवन व बृध्द । बालं यौवन अवस्थाय् पदा-
र्पण जुई, अले हानं बृद्धावस्थाय् । भव बृद्धावस्था-
ख, बाल व यौवन अवस्थाय् मृत्यु जूपिसं बृद्धावस्था-
या भोग याये म्वा । तर जन्म जुइ धुन कि स्वंगु
अवस्था मध्ये न्हागु अवस्थाय् सां मरण अवश्यं-
भावी ख ।" थुकिं हे बुध्दयात विरक्तता बल ।

भव जक मखु, तुतां आपालं भय, त्रास
पाखें सुरक्षित याना ब्यू । भव प्राण रक्षा तक नं याये
फु । शत्रुं गनं थत छुं यावल कि वैत बदला कायेत
रुयले दु । खिचातय्सं न्यायेत बल कि वैत रुयायेत,
दायेत रुयले दु । उकिं 'लहुरो भएको मानिससित
कुकुर डराउछ (कथि दुम्ह मनू खना खिचा गयाई)'
धैगु खान समेत दया च्वंगु । भव जक मखु वन

जंगलय् वनेगु वखतय् भयंकर जीवाजन्तु पाखें सुरक्षित या। उकिं हे जुइ तपस्वी महात्मातय्सं तृतां-या सहारा कागु। थव हे छगू सुरक्षाया अस्त्र ख।

थुलि जक मखु, हानं भारी कुबुया पहाड गइ-पिन्त नं तृतामं आपालं सहायता व्यू। थथे आपालं सुरक्षाया ज्या काये जिया हे मखा जुइ कथिया आपालं खेल दया वगु। अझ 'लाथि चार्ज' समेतं भीड हटय् यायेया लागि कथि चाहीका म्हितीगु, गुकिं शत्रुतयत् विनाश घाइते याये फु। धापू दु कि थुकिं गोलि तकं पने फु। न्ह्योने च्वंपि हटय् यायेगु सामर्थ्य थवयाके दु। उकिं हे जुइ सरकारया पाखें सैनिक, पुलिस आदितय्सं समेत थुकिया सहारा कागु। थव गनं पहाडपाखे ल्वावने माल धासा पहाड अभियानय् तृतांया ज्या कया नं शत्रुतयत् हटय्यायेत उपयुक्त मजुगु मखु।

हानं फौसि तृतां धैगु दु गुकिया महत्व आपालं दु। छाय् कि थव व्रतवन्ध (कय्ता पूजा) थें

जागु शुभ कार्यहुन्हु व्रतवन्ध प्रहण याइमहसित ललहाना बियेमा। थव जक मखु। भी न्हूगु छें दनीबले प्रेतयात बलि बिइबले फौसि तृतां तयेमा। थुकिं सिइदु कि धार्मिक कार्यय तृतांया गुलि महत्व व बहा दु। थव श्राध्द पाखें नं सिइके फु। कुकुरदाई तृतां चुया वन कि भूत प्रेतं थिइ फैमखु। खिचा ला आकाशं निसें हे बिस्यु वनी धइगु लोकोक्ति दु। कट्टरबांसयागु नं मस्य्तातय्सं तृतां दयेका ज्या का। थव तसकं बल्ला।

तृतां मानव-कल्याण व उपकारया ज्याय् अतिकं व। उकिं थव सर्वत्र देशय् दु। तर विज्ञानो-न्नति याना तृतांया महत्व आपालं व्वछवया बिल। छाय् कि कां, ग्वू व बृहाबु-हीतयत् यानसे च्वंक याकनं मोटर, रेल, विमान आदि पाखें छथासं मेथाय् यंका च्वन। अय् जूसां सदा सर्वदा लोप प्राय मजुसे विद्यमान जुया हे तृतामं थगु गौरव, महत्व व गुण कयना हे च्वनी। अस्तु !

'सितु' पत्रिका स्वयादिसँ,

नेपाल भाषा व्वनादिसँ,

थगु भाषा थकयादिसँ,

भाषायात सेवा यानादिसँ !

पाप व धर्म

छम्ह फवर्गिं छगू फलचाय् घना च्वंम्ह थ मचाया न्होने पाउरोटी छक्क तथा दने साथ नके धका पिया च्वन। छम्ह भलादमिया खिचां फवर्गि-या मिखा छलय्याना व पाउरोटी नया बिल। फवर्गिनं तमं अप्पा कया कयेकेत्यं वले खिचां न्याये थें यागुलि ग्याना लहातय् च्वंगु अप्पा कुतुवना थगु तुती लात। घालं हि पिहां वल।

लिक्कसं च्वंगु देगया पुजारीं थ्व खना नुग

जंगलया राज

खराचां सिंहयात तुंथी कुरका स्याना बिसेलिं जंगलय् फुक्क जन्तुतय्सं सोभाम्ह बल्लाम्ह किसियात जुजु याना! याउंक न्हूगु जीवन हनाच्वन।

तर, छुं दं दयेवं किसि सित। फुक्कसिनं किसियां ल्यू बल्लाम्ह धुंयात जुजु यात। अले धुं विचा यात, “जि नं ला सिंह थें मोज याये माम्ह। तर सिंहयात थें जित नं स्याना बिल कि छु याये ?”

धुंया सल्लाहकार धोंनं तुरुन्त सल्लाह बिल, “सिंहं थें खुल्लमखुल्ला अन्याय याये मज्यू। अथे-सां नवगु खि तोपुयां न तनी मखु। उकिं फुक्क जन्तु-तय्गु मिखाय् धुलं छ्वाकेत बल्लापिं जन्तुत लहातय् कया फुक्क जन्तुतय्गु कल्याणया ज्या याये माल। अले सकस्यां योम्ह, सिंह स्याम्ह खराचा पाखें विशेष सतर्क जुइमा !” धोंचिया विचा धुंयात साप यल।

मळिका भलादमियात धया क्षतिपूर्ति याकेगु सती तल।

तर, थ्व फुक्क मखंछू याना च्वंम्ह भलादमि घोयात न्याग ध्यबा छगु खना पुजारीं विचा यात, “धर्मात्माया धम खिचाया पाप फुना कसा नये म्वाल। तर धर्मात्माया खिचायात अप्पां कयेके त्यंगुलि पापी मनुखं कसा नये माल !” ★

धुं जंगलया फुक्क थासं करपिनि ला नइपिं, बल्लापिं जन्तुत थगु दरवारय् सता छगू ग्वसा ग्वल। ग्वसा कथं फुक्क जंगलयात भाग थला छगू छगू भागय् छम्ह छम्ह प्रतिनिधित तथा फुक्क जन्तु-तय्गु विचा याइगु जुल। फुक्क जन्तुत आतिनि फुक्कसिया सुख ज्वी धका लय्ताल।

फुक्क थासय् प्रतिनिधित नं वल। तर प्रति-निधितय्गु अन्याय खना फुक्क अजुगति चाल। धुंयाथाय् उजुर थ्यन। फुक्क जन्तुत तंमोगुलिं धुं बिद्रोह जुइ धका ग्यात। तर धोंनं धाल, “आ थुपिं प्रतिनिधितय् थुखें उखे, उखें थुखे सरय्यायेगु ज्या याये माल।” धुं अथे हे यात।

न्हून्हूपिं प्रतिनिधितय्गु चक्कर थुइके मफया सोभापिं जन्तुतसं ज्यूज्यूथे जीवनहना च्वन। ★

मांया मतिना

(याकः म्ये)

वा पुता, वा ! है हेरा वा ! !
जिमि जुजु, जिमि रत्न, तुतु तौंके वा !

छन्त सुनां स्वयंकल, सुनां छन्त हायंकल ?

जिमि योग्ह जुजु हेरा म्वाल स्वयं म्वाल !

ना पुता, ना ! ना हेरा ना ! !

जुजु हेरा, जुजु रत्न, तुतु तौंके ना !

कुचुकुचु नके ला सय, चुप्पा छकः नय ला ?

कालुकालु वायो याना सुंक धुकू याय ला ?

वा जुजु, वा ! वा हेरा वा ! !

जिमि रत्न पुतायात धुकू बाके वा !

इनाप

स्वयं हे ग्याचिकु पहः वःम्ह थें

कमजोरीं चातुवाय् त्यंम्ह थें

चिकं फुना च्याय् मफुगु पाल्चा थें

वागाना च्वन पिल्लिपिल्लि च्याना

अफ्क वय् मगाःनि छ थन

अफ्क हिमाय चाया च्वन थन

अफ्क सिचु मजूनि जितः थन

थ्व नुगः व्यु छं सिचुका

थ्व कतिलापाकःत इतिमिति कंक

ह्याउ वाउं हे धाय् मफय्क

थ्व महलत फुकं भारं दुंक

वया व्यु छ थन तधाः याना

'सितु' पत्रिकाय् बिज्ञापन बियादिसँ,

ब्यापार नाप्पं भाय्यात थकयादिसँ !

तातोपानी वनावले

—शान्ति शाक्य

मवनागु थासय् वनेगु अले मस्युगु थाय् सीकेगु हे जिगु जीवनया तधंगु इच्छा धासां ज्यू । अथे तुं तातोपानी धैगु थाय् सीक वनेत नं यक्को न्ह्यो निसें जिगु मन चंचं धाय् च्वंगु । हानं व थासय् धासा शनिवारखुन्हु छन्हु सिबे बस मयंकू । अकिं शुक्रवारखुन्हु आर. के रेष्टुरांलय् वना टिकट कया हया । कन्हे शनिवारखुन्हु तातोपानी वनेगु जूगुलि चच्छि हे न्ह्यो मव । गुबले सुथे ज्वी याकनं वने दइ धैथें जुयाच्वन ।

वल्लवल्लं सुथसिया प्यता ई जुल । लंलिं फिना तिनधारा पाठशाला पाखे वना, छाय् कि अन हे जिमिगु बस दिका तगु दु । बसय् भतीचा अलमल जुल । थुकथं बस न्हाकूबले न्हयता ई जुल । बसं छथाय् निथाय् मनूत कया थगु लँपाखे न्हात ।

सुथसिया ई, नकतिनि निभाज लूगु, साब हे न्हाइपुसे च्वं । उकीसं चिकुलाया ई । निभाज नं जि च्वनागु भयालय् हे दुहां वल । बसय् सुं म्हस्युपिं मदु, सकलें अपरिचित । खोप भौं त, धौख्य आदि जुजुं बस थगु गति न्हाना च्वन । जिगु न्ह्योने च्वंपि निम्ह मिसात पासा जुल । बस थाय् थासय् दिक्कबले हे पेसेनजरत कहां वना च्या त्वं वनीगु । अथे तुं सुनकोसी दोलालघात व बाह्विसेय् नं बस दिक्कदिक्क यंका च्वन । बस रिजर्भ मखुसां, बसय्

म्हस्युपिं मदुसां न्हाइपुसे च्वं । उकीसनं बसय् च्वंपि खोपनीचातय्गु ब्यबहारं याना ला भन् हे निहलेवो । बस थगु गति च्वंय् वना च्वन । खय्नीचात धासा गतिपति हे मदयेक सनाच्वन । गुम्हं ल्हइ च्वंपि, गुम्हं कागति तातां नतुना च्वंपि, गुम्हं नया च्वंपि, गुम्हं “ल ल भएन भएन” धका चिल्लाय्मिल्लाय् दंक हालीपि, गुम्हं करकिगु म्हय् भोसुना च्वंपि । थथे खय्नीचातय्गु विचित्र क्रिया खना अन बसय् च्वंपि निहलां निहले मफु । आ हे नं जित थिपि लुमन कि निहलेवो ।

दुने खय्नीचातसें याना ला जि पिने प्रकृति-या चमत्कार स्वये हे लोमना च्वंगु । काचाकाचां भयालं पिने स्वया । प्रकृतिया म्हय् मिखा ब्वया । ओहो थाय् थाय् पतिकं, आहा ! मधासे ला च्वने-फुगु हे मखु । पहादं कहां बयाच्वंगु भ्रणातय्गु बयान ला जि याये फुगु हे मखु । मिसां हे न्हाये मदुगु पहाडया च्वकांनिसें भ्रणात कहां बयाच्वंगु । थय्क स्वयेबले सुं प्रकृति-मिसां बस हिया सर्फ-ल पंका हया च्वं थें हे च्वं । गनं थपाय् सर्क भ्रणा कहां बया च्वन कि मानो तुय्म्ह सर्प च्वंय् बया च्वं थें हे च्वं । गनं धासा मा मा हे तुय्गु जनी पानात थें च्वंक हे भ्रणा हायाच्वंगु । म्हीगु दे न्हाइपुगु नकिचातसें चाहीका तगु धका जि थौं हे

तिनि चाल । छको छको ला जित थिमिगु सुन्दर-
तापाखे दाह जुयावइगु । थुकथं थन्यागु भरणा ला
गुली गुलि, जि थ याकचां जक व भरणातयगु
तारीफ याये मगा थें च्वना लिक्क च्वंफिं पासापिन्त
क्यंक्यं धया “गपायसकं जक न्ह्याइपुसे च्वंगु प्रकृति-
या नकिंचात” इमिसं नं केवल जिगु धापूयात
समर्थन याये थें याना बांलाक स्व हे मस्वसे “अं
बांला” धाल । जि इमित वास्ता मयासे सुं क स्वया
च्वना ।

च्वय् स्वसा मिखां हे न्ह्याये मदयेक पाहाड
कवय् स्वसा वाउंसे भ्यानापुसे च्वंगु ल । व खुसिया
ल-रङ्गतसें मानौं सर्ग नाप म्याच ज्वीत सना च्वं
थे हे च्वं । गनं जक वया च्वंगु ल ज्वी न्ह्याक्को वंसां
खुसिया सि थयंगु मखु । खुसि थपायसकं न्ह्याना
च्वन मानौं ततभवगु लो हत लिसे छिपि सिबे जिपि
छु म्हो धैथे तँछाडमछाड याना व्वाय् वनाच्वंगु ।
बिचय् बिचय् गुम्हं गुम्हं मनूत थव हे लखय् न्या लाना
थगु जीबिका चलय् याना च्वंफिं । गनं गनं गांथापि
सँय् सँमीनीत थगु भिखाचा छेँ व भौवाचा भया
दयेका थगु जीवन बिटय् याना च्वंफिं । गुम्हं गुम्हं
सँय्त पतालय् द्रहां वना गा खनाच्वंगु । जित साब हे
थुकिया रहस्य सीके मास्ति वल । काचाकाचां छम्ह
मनूयाके न्यना । वं धाल व मनूतयगु छेँ पैरो वया
पुरय् जुल हँ । आ व हे छेँ या सिंसां लिंकायेत सना-
च्वंगु हँ । जित गथखेसे च्वना नुग खुल्लमिन ।
इमिगु दुख खना छु म्वायेगु थव धैथे तायावल ।
ख बिचरात प्रकृतिया मुलय् ला च्वने दु का तर गो
ले इमि प्रति प्रकृतिया बिचा । दुगु छेँ-वुँ छकू, निकू
नं प्रकृतिया निदंथीतां याना इपिं बाय् मदयेका म्वा-
ना च्वने माल । थन्यागु बिचार यायां वना च्वना-

वले छगु तर्धगु लोँ हया पर्वतय् वना जिगु बिचा
न्यात, जिगु बिचा चकनाचूर जुल । व लोँ हया पर्वत
खँखँ हे जित ग्यासें वल । छको ला थथे नं मत्तीवल
व लोँ ह कुतु वया ल्हा सा ।

पाहाड नं गन्यागु जक पाहाड ज्वी । गनं
पैहो वया लोँ ह कुतुवये जक बाकिगु । मेगु सिबे नं
मिखां हे न्ह्याये मदुगु गुं (पाहाड) वल कि धासा
अजुगति चाया वइगु । गबले जक थव दक्को गुँत
छयलीगु ज्वी धैथे मत्ती वइगु ।

थुकथं च्वय् पाहाड (गुँ) व कय् लया ध्वनि
स्यंन्यं हे जित कुगाये धुंकल । अकिं छको ला आ
छुँ हे स्वये मखुत धका मिखा हे तिसिना वना ।
तर प्रकृति धासा याकनं मिखा चायेकि चायेकि, भन्
बांवांलागु सीन वल धका ध्याध्या यावइगु । तर
स्व सा व हे प्रकृति-च्वय् पाहाडया ध्यान (जप) व
कय् लया गफ । छको छको ला थथे नं मत्ती वइगु-
पाहाडया गफ व लया जप जूसा गुलि ज्यू । बस
थगु हे गति व्वाय् वना च्वन । मानौं जि सकसिया
सिबे नं छु म्हो धैथे खुसिया स सिबे नं तसकं स
वयेका न्ह्याना च्वन । थवाय्ती हे पासापिसं न्वात
“छि व्वाथय् सितार थाये धुंक्ल ज्वी !” जि नं न्यंका
बिया “छिकपिनि सिबे नं जिगु व्वा जा, अफ लँ
दुछि ननं हे वयाच्वनागु दु !” बिचरातसें जिगु खँ
थवीके मफुत थें निम्हेस्यां वं वैगु वं वैगु स्वा स्वस्वं
अकमकय् जुया च्वन । जि नं थम्हं अन्यागु भाव
व्यक्त याये फुगुलि थ थम्हं हे मपाँइ धायेका च्वना ।
अले बांलाक इमित ध्वाथवीका बियां-थव सुन्दर
बाताबरपा, प्रकृतिया नकिंचात खना हे जि नयेपि-
त्या मजू । इपिं निम्हं ‘यय्’ धाधां सुं क च्वन ।
लिक्कसं बायात छको स्वया । बाया ला सीटय् हे

मुलपति ध्याना द्योया नां काकां मिखा तिसिना
वना च्वंगु । थ अबुजुया क्रिया खना छत्थु मन्हुसे
च्वने मफुत । थथे जि न्हिलागुलि बाया ध्यान भंग
जुल । स्वम्हेसिगु सीट जगुलि मेम्ह छम्ह मनु गुम्ह
बाया लिक्क पयतुना च्वन व धासा त्यानुल धका
फयत्वीगु पलेसा दना हे च्वंगु । वइत खना नं छत्थु
न्हिले वल । वं जित ज्वेपिया स्वत । थुकथं अनेतनेगु
क्रिया स्वस्वं वनाच्वना ।

१२ बजे जबले तातोपानी धागु थासय् ध्यन ।
तर अन सुं हे कहां मव । सकसिनं छप्वा हे म्हुतुं
घाये थें डाइबरयात धाल — न्हापां बोर्डर नि स्वव-
नेगु । अकि न्हापां चाइनीज बोर्डर नि स्ववना ।
चाइना व नेपाया सिमाना छुट्य याना तगु दु ।
चाइनीज सिपाहीतसें इमिगु देश धैथें इमिगु बोर्डरय्
पला हे तयेके मब्यू । जित ला तं वल । नेपाया
सीमानां इमिगु देश पत्ती छको स्वया; गुंइ छगू
बजार खनेदु । व नं इमिसं हे घया तिनि स्यूगु ।
उकिया नां खासा बजार हं । जित ला न्हिले मास्ति
वल, धात्थें खासा वंथाय् तक तुयूगु धो किया थकी
थें व बजार धागु नं अथे हे धोधो ताता खनेदु,
तर प्रष्ट छुं सीदुगु म्खु । अकि भतीचा व्वाय्
वना स्ववना । ओहो ! चाइनीज पुलिस छम्हेस्यां
मानौं इमिथाय् देशय् हे द्रहां वल धैथें याना व्वविल ।
हानं मेम्ह मनु छम्हेस्यां बोर्डरय् च्वना फोटो काये
त्यंगु ला भन्दै चाइनीज पुलिसतसें कयाभरा हे
वांछवया बीत्यन । जित नुगलय् गथखेसेच्वना वल ।
धात्थें शान्तगु दे ला भीगु हे नेपा जुया च्वन का !
भीथाय् जुलं न्हागु देशया मनूत नं वो अले इमिसं
न्हागुं, न्हाथाय्यागु योसां फोटो कया यंकी, छुं
परवा मरु । हरे करकिया देशया मनूत जुलं गुलि

छुच्चा ! हानं मेगु छगू खं नं जित नुगलय् स्यात ।
अपाय् अपाय् धंगु गुं व भरणात अले अपाय् अपाय्-
धंगु खुसि चाइनाय् थयंक छत्वा जुयाच्वंगु । छम्हे-
सिके न्यना — व गुं दको इमिगु हे ला ? “ख”
धका लिस बिल ! च्च च्च धका जिगु म्हुतुं स
पिज्वल ! थबाय्ती हे डाइबरं हर्न न्यायेका हल ।
सकलें बसय् च्वना तातोपानीइ त्यहां वन । जित
मत्ती मत्ती चाइना स्वया वयेधुन धैथें फुरंग जुया
च्वना ।

सकलें तातोपानीइ कहां वया मोल्हुइगु
तन्खनय् लगे जुल । जिनं लहुया, छाय् कि अन मोल्हुल
धासा रोगरीग मद्दवं धैगु किंवदन्ति दु । ल धात्थें
हे क्वा । थगु छें या हित्ती नं चिकुलां थथे हे ल वसा
गुलि ज्यू धका मत्ती तया । हानं कय् खुसिया ल
धासा च्वापु थें खवाउँ, च्वय् धासा क्वा । जित ला
थ्व हे गजव । मोमोल्हुइ सिधयेका नयाबले न्हिन-
सिया निता ई जुल । आ तिनि नयेपित्यागु चाल ।
नयेनी सिधयेका गुम्हं चाहूवन, गुम्हं फोटो का-
वन, गुम्हं गन वन । स्वता इलय् सकलें बसय् मूं
वल । लँ ताहाक, अकि अन अप्पो अलमल याना
च्वनेगु लँ हे मदु । अकि याकनं हे बस व थासं
न्हात ।

आ जिगु भया खवय् लात । वयाबले जवथा
जक दृष्टि खं खवय् छुं मखं । आ खवय् पाखेया
दृष्टि अध्ययन ज्वी । हानं जिगु कल्पना शुरु जुल ।
न्हापा जवय् भया लागुलि पर्वत व उची लँ दयेका
कहां वयाच्वंगु भरणात जक अप्पो खनागु । आ
धासा खुसि जक । ओहो ! बांलाक स्वत धासा,
जित ला म्हे हे ग्यासें व । ल वाउंसे च्वं व गुलि तक

गावं घैगु ला सीके हे थाकु । व खुसिचात म्ये हाहां
 प्याखंपा काकां लो हतयत् दादां व्वाँय वना च्वन ।
 भरणात न्हापा थें अपायस्कं खने मदु । बस याकन
 हे बान्हबिसे थ्यंकल । ५ वजे जुल । सकलें अन
 कहां वल । पासापि नाप चाहूवना । ड्राइवर नं
 साप न्हाइपु । जिपि चाहूवंतले सुंक च्वना च्वनी,
 जब जिपि वल ला अले मेपिन्त हर्न न्यायेका
 छ्वइगु । बाघौ ति अन अलमल जुल । बसं हानं
 थगु लँ ज्वन । चिकुलाया ई जूगुलिं ला मस्यु
 याकनं हे घो ख्यूँयावल । खुता ई जूबले बांलाक हे
 ख्यूँल । सुनसान ख्यूँगु प्रकृतिइ गर्न मतमित खने
 मदु । पिने स्वसा हाकुसे छस्वा जुयाच्वंगु गुँ, दुने
 स्वसा सकलें न्ह्यलं व्वाना च्वंपि । छको छको ला
 जित बसय् च्वंपि मनूतय्गु स्वभाव खना गजब
 ताइगु । मनूत हँ नल, घन, न्हिल; न प्रकृतिया
 सुन्दरताय् छको गबलें मिखा व्व, न पिनेया संसार-
 यात छको स्व । वँसानिसें व हे स्वभावं मिखा निष्पां
 तिसिना च्वंगु दु, दु । सुनानं थ्व प्रकृतिया सुन्दरता-
 यात भतीचा ई बिया स्वगु खने मदु । सकलें न्ह्यलं-
 व्वाना च्वन । जित धासा पिनेया हाकुगु गुँ खंलिसे
 ग्याना वइगु । जिगु मत्ती लुया वल “हरे जिगु
 भविष्य नं थथे हे ख्यूँ मखा ज्वी ? !” छथाय्,
 निथाय् भौष्वाचां मतया पिलिपिलि खनेदु । हरे
 अन्याथाय् मनूत गय् याना जक च्वंच्वन ज्वी ।
 इमिगु जीवन नं जीवन, जिगु जीवन नं जीवन । थ्व
 नितजिया जीवन जिं छुटय् याये मफुत । इपि प्रकृति-
 या मुलय् च्वना दुख सिया च्वंपि भाग्यमानि ला कि
 जि कृत्रिम संसारया मुख कया नुगलय् न्हाबलें
 अशान्ति छायापिका च्वने माह् भाग्यमानि ? थथे
 जीवन जीवन लिसे दादां वना च्वना । बस थगु

गति न्ह्याना च्वन । बस दुने बांलाक मत च्याका
 तगु मदु ।

ख्यूँगु प्रकृतिया जिमिसं छुँ हे सीके मफु ।
 गुगु थासय् थ्यन, छु थासय् थ्यन छुँ हे छुटय् याये
 मफु । केवल ड्राइवरं फलानागु थासय् थ्यन धका
 हाला हइबले तिनि जिमिसं सीगु । सुनकोसि जल-
 बिद्युत योजनाय् थ्यंबले धासा न्हाइपुसे च्वं । अन
 गुँ छगुलिं हे विजुलि च्याका तगु दु मानौं कि
 व्याहाया ख्य सिबे नं तच्यो । अकि थनथाय्
 सकस्यां न्ह्यलं चायेकल, उखेथुखे स्वत । छलो छको
 ड्राइवर हाला हइगु “सकलें न्ह्य वयेकू थें जि नं न्ह्यलं
 व्वासा ला सकलें यमराजयाथाय् थ्यनी का ।”
 जित ला थौं साब हे गजब चाल । अन्यागु Speed
 अं बस यंका च्वन अयनं भौँटय् थ्यंगु मखु । जित
 ला साब हे दिक् चाल । बसं सफर याये थौं हे
 तिनि कुचाल । न्हापा न्हापा सा पासापिन्त
 धायेगु— जित ला बसय् च्वना सफर यासां च्वने
 गाई थें मच्वं । तर थौं ला थगु घमण्ड हे तोरय् जू
 थें च्वन । छन्हुया सफरं हे जित कुचाल । म्ह फुक
 छ्याछ्या याना थें स्याये धुंकल । बसय् च्वने मंमन्त ।
 छन्हु च्वनाबले हे थथे, तन्हुमछि मोटरय् हे जक
 च्वंच्वने मासा ला गथे ज्वी धैथें ग्यासें वल ।

छको छको हानं थगु व ड्राइवरया जीवन
 तुलना याना स्वयेगु । जि पय जक तुना वइच्वनां हे
 थन्यागु सास्ति । बया ला छगू सैकेन्द नं सुंक च्वने
 मदु, मिखा तिसी मदु । व हे गति मोटर यंका च्वने
 मा ! त्यानु नं मजू ला ? ! सुनानं ड्राइवर नाप खँ
 छको ल्हा सा “ड्राइवर नाप खँ ल्हायेमते; ज्यानया
 खतरा ज्वी” धका हाला हइगु । छको, निको ला
 तं नं वल “ज्यानया माया दुपिनि छाथ् वये माल

ग्वारचा

केशचन्द्र शाक्य,
गोमठी 'खवप'

[सरस्वती विद्यागृहया विद्यार्थी युनियन पाखें न्ह-देंया लसताय् जूगु साहित्य सम्मेलनया प्रतियोगिताय् न्हापां लागु थ्व च्वखें ।]— सं

ग्वारचा धायेवं जि थन ताहाक याना ब्याख्या याना च्वनेमाली थें मर्च्व, थ्व छगू संसार म्हसीका बीम्ह छम्ह “पासा” ख। अले ग्वारचा नां कायेवं जित व सिनावंपि बाज्या, तापाबाज्यापि लुमंसे वई।

थौं ग्वारचा नां बांमला, मनिं, मसा, मख। उकिं वया नां न्हू न्हू कथं हिलेधुंकल। नां हिलेगुली इमि न्हाय् तपु। तर इमिसं मस्यु इमिगु न्हाय् गुखे स्व धैगु। उकिं ग्वारचा नां कायेत इमित लज्या जू। मखु मखु लज्या हे छाय् ? व भीगु ख्वापा ख।

थगु ख्वापालय् खोल छाय् तये ? व दोलाँई ला मखु खोल तयेत। छगू आत्मा ख। न्हाथे याना नं आत्मा त्याकेगु ख। उकिं लज्या हे छाय् ? थ्व ग्वागु लज्यां याना थौं मनूतय्सं ग्वारचा नया नं लावजा (ममचा) नया धका हा ज्जी। ह, वरु थ्व का लज्या। मखुगु खँ ल्हायेगु, तपा ख्वालं पुया सोभा-पिन्त मिखाय् धुलं छ्वाकेगु; थ्व लज्या जक मखु, छगू महा पाप नं ख।

उकिं थगु आत्माया नां कायेत ग्याये म्वा। लज्या चाये म्वा। कतव्य ल्वमंके मज्यु, स्यु ? व नां

ले !” धका धयाबी मास्ति वइगु।

बल्ल बल्ल ख्युं गुं स्वस्वं वना च्वनागु बस भौं टय् थ्यन। डाइबर काल त्वं वने धका क्वहां वंम्ह उजुं सुजुं थ्यंक मवो। लँ ख्युं तर लँ धासा तातोपानीइ थ्यंक हे बांलागुलिं चाइनीज्त् लुमन। अकिं लँ खना ला जि छफुति हे मग्या। बस याकनं हे यंकल। बसया वेग तच्चगुलिं याकनं हे थेमी थ्यन। थन न्हापां सुथय्यापि नीप्यम्ह खय्नीत बस क्वहां वन। सुथयागु इमिगु गति लुमना हानं छको मन्हुसे च्वनेमफुत। छको छको ला हानं

खोपनीचातय्गु चाल लुमन। थिपिं खय्नीत नं मनू, बसय् दुपिं मेपिं मनूत नं मनू। याकनं हे बस सिनामुगलं रत्नपार्क जुजुं सुथयागु हे थाय् तिन-धारा पाठशालय् थ्यंके हल। सकलें अन हे क्वहां वया। बसं क्वहां वयां ला साव हे इकु। न्हायेनेसं हगु ट्याक्सि छगलय् च्वना छेंय् ल्यहां वया। ६ बजे छें थ्यन। जित धासा बसं लगय् जूगु मतोत्तु। छेंय् च्वंपिन्त न्हिनय् खोपनीतय्गु घटना कना बिया। इपिं ला इतिइति न्हिला च्वन।

का हे का ग्वारचा, ग्वारचा, नेपादेया संपति, संस्कृति । छुं जुया वयात ल्वमंकेगु खसा वया हेला यायेगु ज्वी । उकिं वयागु अपमान यायेमते । वयागु अपमान नेपामांया अपमान ज्वी । छाय् कि थ्व नेपामांया प्रसाद ख ।

थौं जिं ग्वारचा नया वया । जिं ममचा, धाये मखु । जित ग्वारचा ममचा स्वयानं सा । ग्वारचा नयेवं सुथां जात क्वत छयेगु जूसा, ज्यू ! जिं थौं तयार दु । जिं क्वहां वने । हानं सुना नं क्वत छयेवं क्वहां वनीगु जूसा जिं वयात धन्यवाद बी । जिं छम्ह फ्वगिं ख । जित फ्वगिं धाइ धका मग्ना । जित पासापिसं नाले हे थमछाले मा यदि ग्वारचा समाजयात मल्वसा । ग्वारचा नयेवं समाज्य अन्यागु बाधा दुसा । जिं पिहां हे वने । मखुसा भी थन भी ज्वी सयेके मा, भी भीगु पाली हे दने मा धयागु खसा फुकसिनं व हे न ।

उकिं हे थन दँयदसं गुं पुन्ही वया च्वन । गुता वूवया क्वाति ग्वारचित पासा वयाच्वन । ग्वारचित पासा जक नं मखु नेवा जातिया नसा, व्वसानं ख । उखुन्हुया नसा, उखुन्हुया तिसा, उखुन्हुया व्वसा छुं मेगु देया स्वया क्वमन्हा । उकिं हे उकिया तागतं ला तंजिङ्ग श्यापां हिमाल-च्वका गल । मयजु भृकुटी चीनदेयात त्याकल अले गौतम बुध्दं संसारयात हे । उकिं ग्वारचा छगू पूर्णाङ्क मखु अयनं उतीर्णाङ्क ला जरूर नं ज्वीफु । उकिं भीगु ग्वारचायात धकिं तथा तयेगु मखु वरु धकिं उला जनताया न्होने व्वये माल गुं-पुन्ही खुन्हु वैद्य व्वो थें । अले छिगु व जिगुया दथुया ल्वापुं हे नं त्वाथ त्वधुई, गुकिं भी छको हानं कुतुवइ; थ्व मज्वीके माल धका हे कुत याम्ह ग्वारचित भीसं

छको हानं भितुना बी हिमालच्वका गम्ह तंजिङ्गयात बीन्हो ।

ग्वारचा छुचुं-ग्वारा ख । थुकी भिटामिन 'ए' दु । अप्पो नल धायेवं जा अमृत मं बिष ज्वीफु । उकिं ग्वारचिया धुकू रूप देया लुं ध्वाखा व न्यात पौया गजुलि ग्वारचा नपिं स्वस्वं ई घुरुकुघुरुकुं ग्वार-चिया शक्ति गय् च्वं धका स्वाप्रा स्वाप्रा स न्यना-च्वन । ग्वारचा मनिं हँ । खयेफु । तर निंगु नसा हे छु दु ? न्ह्यागु नसाया नं थ-थगु मात्रा दया च्वनी । मात्राछि नल धायेवं साना वइ । निं नं निंनी ।

ग्वारचा तगू किसिमं नये ज्यू । पा पा याना, टुक्रा टुक्रा याना, ग्वारा याना इत्यादि । ला दुथ्याका नयेगुयात पिने जुल धायेवं मम धाई छेँय् जुल धायेवं ग्वारचा धका हिंस्याई । व हे ला ख निं न्हिप्यं मदुम्ह मुक्कम्ह पशु । त्यपचा थसो, न्हाय् क्वस्वम्ह का व ला । छाय् कि वं ग्वारचित जक मखु ग्वार-चा नैम्हसित नं हेला याई । ग्वारचा नयेवं क्वहँय हँ । ठीक जू जिं क्वहँयम्ह ख । थगु ल्हातुति छ्यला कमाय् यानागु छुचुं नम्ह क्वहँय । जिं ला अये क्वहँ धयागु मस्यू । ग्वारचा नया क्वय् लावनी धयागु नं मस्यू । मखू क्वय् धयागु हे छु ? कि फोगिं हे क्वय् ख । यदि फुम्हेस्यां फुगु याना नल धायेवं इपिं हे लिधना नपिं स्वया क्वय् लात धका धाल धासा मनु धयापिं हे सु जू वइ ?

आ नि-मनिया खँ ल्हाये धासा छु नि, छु मनिं ! फुकस्यां चित्त मिलय् मजू । शान्ति ! शान्ति !! धका हासा शान्तिया नाराय् क्रान्ति दुथ्याना च्वन । धर्म ! धर्म !! धका हाहां पापं पुंका च्वन । अले ग्वारचा जक छखे लिकेगु छाय् ? रूसयात चीन, अमेरीका मनिं, पाकिस्तानयात हिन्दुस्थान । भी

कृत्वाथ★—

विचार याये योग्यगु खं

मनुष्य जन्म मामूलीगु मखु, अमूल्यगु, दुर्लभगु नररत्न ख। विचार मयासें धालखँय् लगय् जुया नररत्न बरवाद यायेगु तर्धंगु भूल ख।

हाहालय् लगय् जुया धर्मय् वा कर्मय् विचार मयासें छकोलनं विश्वास यायेगु हे अमूल्यगु नररत्नया हानि ख।

विचार धयागु छगू धर्म व कर्मया मार्ग दर्शक ख। विचार बिना धर्म वा कर्म धोका दायक ज्वी फु।

विचार धयागु मनुष्यया अभ्यन्तरया नुग-मिखा ख। ख्वालय् च्वंगु मिखां पिनेयागु रूपाकार व वर्ण मात्र खनी। व रूपाकारयागु गुणापगुण व गति खनीगु मंस चल्तुं मखु, ज्ञान-चल्तुं (नुग-मिखां)

ख।

छम्ह ब्यक्तियागु परिचय ज्वीगु, छुं बस्तु खनीगु मंस चक्षुं ख। ब्यक्तियागु ब्यक्तिव व गुणापगुण खंकेगु नुग-मिखां यानि विचारं ख।

धर्मयागु सारासार ल्ययिगु नं नुख-मिखां हे ख। भक्तं द्योयागु मूर्तिइ मिखां स्वया भक्ति याइ, व द्योयागु गुण खनीगु नुग-मिखां ख।

मूल आवश्यक—

मनुष्यया हृदय रूपी शुध्द निर्मल आकाशय् आनन्द रूपी शिचुक प्रकट जुयाच्वंगु चन्द्रमायात सुपाचं किइ थें क्यूवयाच्वंगु मनयात सुधारय् यायेया निर्मित धर्म-कर्म, ज्ञान-ध्यान मालाच्वंगु ख।

ऊर्ध्वस्रोत मजुसें अधोगामी ज्वीगु स्वभावम्ह

जुजु महेन्द्रया प्रत्यक्ष शासन नं ला पार्टीइ ज्वीपिन्त मनि। अथे खसां मोहया च्यामना मार्सि जाकिया जा नया च्वंपिन्त छमनाया सोसुका वंगु उसिना जाकिया जा गय् निनी? व स्वया बरु ग्वारचा हे नये पित्याइगु इलय् कथुइ हे मथीक स्वाप्रा स्वाप्रा सवारी ज्वीबले नि-मनिया छु खँ?!

शान्तिया पुजारी, सत्यया न्ह्यलुवा ग्वारचा नेपागाया प्राण थें ख। थ्व नं नेपादेया छगू राष्ट्रिय चिन्हय् लया ख्याये बहगु ख। थ्व राष्ट्रिय नसा

अले नेपा-श्रृष्टिया पुसां नं ख। उकिं ग्वारचिया सवा फुकसितं इना बी माल। ग्वारचिया कुतयात फीसं भितुना मध्यसें च्वने फेमखु। वं न्ह्याबले नं अन्याय, अत्याचारी, थम्ह शत्रूया लागि पति धस्वाका हे च्वनी। अले पृथ्वी नाप त्वाय् चिना मदिक्क न्ह्याना हे च्वनी। ई नाप मिलय् जुया न्हापा, लिपा व आयात नं पुलपुलु स्वयां च्वनी। उकिं हानं छको नि ग्वारचित भितुना बिया जि छिकपिके बिदा पवने!

मनयात सुधरय् ज्वीगु उपाय सिद्धकेगुया निमित्त प्रयत्न याये माला च्वन । गुगु धर्म ज्ञानं कृष्ण वर्णम्ह मनयात शुक्ल वर्ण याये फइ उगु धर्मयात ल्वीका नररत्नयात रत्न हे याये फयेके माल ।

गुगु धर्म तथंगु धर्म धका लोक-प्रशिद्ध जुया च्वनी, यदि व धर्म मन सुधरय् ज्वीगु मखुत धासा व धर्म धर्म मात्र ख, गुण प्रदायक मखु । गुगु धर्मय् बिचार याये मागु सिद्धान्त महु, सिर्फ विश्वास हे प्रधान धया च्वनी, व धर्मय् बांलाक बिचार याये सयेकेमा । विश्वास प्रधान ख, तर, बिचारं ज्वीगु विश्वास व बिना बिचारं यायेगु विश्वासय् आपालं फरक जू । बिचारं जूगु विश्वास दृढ जूवनी; बिना बिचारं जूगु विश्वासया अल्पायु जुइ ।

हानं गुगु धर्मय् ज्ञानया आवश्यक मजू, भक्ति हे मोक्ष पद प्राप्त ज्वी धैगु उपदेश याइ, उके नं बिचार याये मसल धासा अन नं मार्ग भ्रष्ट जुइ ।

गुगु धर्मय् शंका याये मत्यो धाइ, व नं मखु; 'शंका लयंके मत्यो' ज्वी मागु ख । शंका जूगु खंय छलफल याना शंका मदयेके मागु ख ।

गुगु धर्मय् बिचार प्रधान ज्वी, गुगु धर्मय् छलफलयागु प्रथा दइ, गुगु धर्मय् ज्ञान प्रधान ज्वी, व हे धर्म उत्तम ख धका ज्ञातव्य ।

गुगु धर्मय् भ्रान्ति व क्रान्ति मदया शान्ति प्रदायक ज्वी व धर्म आदरनीय ख, पूजनीय व सेवनीय ख ।

गुगु धर्मय् च्वंपिके दया, करुणा दइ, परोपकारी ज्वी, बिचारवादी जुइ, शान्ति व सन्तोषी ज्वी; गुगु धर्मय् द्रव्य धन स्वया नं त्याग धन व शील-धन प्रधान ज्वी व हे धर्म उत्तम धका सीके मा ।

संसारय् दुख योपि सुं हे महु, सुखीपि नं

आपा महु । यदि दुख मयोगु खसा, दुख मज्वीगु ज्या याये सयेके माल । दुख मज्वीगु ज्या याये सयेकेत ज्ञान मा, ज्ञान दयेकेत बिचारवान् ज्वी मा, बिचार याये सयेकेत भिंगु संगत दयेकेमा ।

बिचार युक्तगु ज्या-खं न्हागु नं सफल जुइ; बिना बिचारगु ज्या-खं प्राय निष्फल जुइ फु ।

बिचार-ज्ञानं प्राप्त जूगु सुख थगु ल्हातय् हे दु, माल धासा, मालेवं लुयावइ । बिचार बिना अकश्मात् प्राप्त जूगु सुख थगु ल्हातय् महु, व थम्हं दयेकां दयेके ज्यूगु मखु ।

बिचारया नापनापं प्रयत्न नं आवश्यक जू । प्रयत्न बिना न भौतिक सुख हे दइ, न मान मर्यादा हे दइ । उकिं बिचार व प्रयत्न निता लौकिकय् वा लोकोत्तरय् गमनार्थ (वनेत) निपा तुति ख ।

धर्म याइपिन्त नं बिचार हे प्रधान जुया च्वन । धर्म ग्रहण यायेत थुलि बिचार यायेमा -

“धर्म छुकियात धाइ ? धर्म याये मागु छाय् ?, धर्म यानागुया फाइदा छु ज्वी ?”

सीकेमागु अर्थ -

धर्म धयागु प्राणीपिन्त करुणा व परोपकार यायेगु ख ।

धर्म याये मागु थगु मन भिकेया निमित्त ख ।

धर्म यानाया फलं थत सुख सुबिस्ता ज्वीगु ख ।

चतुर्ग्य सत्य -

थम्हं धैथे मदइगु हे दुख ख । दुखया कारण - थम्हं धैथे देयेके मागु इच्छा ख । इच्छा निरोध जूसा दुख निरोध ज्वी । दुखया हेतु निरोधार्थ (मदयेकेत) प्रयत्न यायेगु हे दुख मज्वीगु उपाय

ख ।

पुर्वोक्तानुसारं स्वता स्वता प्रकारं विचार यायेगु हे विचार ख । गुम्हेस्यां विचार मयासें हाहालय् धर्म ग्रहण याइ वं व धर्म लिपा तोतीगु संभव दु । गुम्हेस्यां विचार याना धर्म ग्रहण याइ वं व धर्म कत्ताक ज्वना धर्माचरण याइ ।

तोते मागु अकुशलतायात नं बांलाक विचार याना तोतीम्हेस्यां लिपा हानं ग्रहण याइ मखुत । गुम्हेस्यां विचार मयासें हाहालय् वना तोती वं व अकुशलतायात लिपा हानं ग्रहण याइगु संभव दु । उक्ति विचार यायेगु मनुष्य मात्रयाके अधिकार दु । अनुद्योगीया फलं भौतिक दुख ज्वी । निर्दइताया

फलं शारीरिक कष्ट जुइ । ज्ञानयागु वास्ता मदुगुया फलं मानसिक दुख जुइ ।

परया भरोसाय च्वनीपिसं उद्योग याइमखु । दया, करुणा मदुम्हस्या शरीरयात प्रकृति नं दया तइमखु । अज्ञानीया मनय् शान्ति दइगु असम्भव । थ भिनेत थम्हं हे उद्योग यायेमा । थके ज्ञान दयेकेत थम्हं हे विचार याये फयेकेमा । गन तक विचार याना स्वये सइमखु अन तक धर्मया मर्म ध्वीके फइमखु । धर्मया मर्म मथुम्हेस्यां धर्म ल्यये सइमखु । धर्म ल्यये मसम्हेसित धर्म-गुरुपिसं भंगलाइ ।

तस्मात् (थथे ज्वीयोगुलि), विचारवान् ज्वीगु सुखाभिलाषीतयूत कर हे परयजू ।

नित्वाय★★—

सुर्दाशया वाखं

जन्म अन्धा सुर्दाश छम्ह दु । वया बौ घो-भक्ति । बौम्ह चक्रमान च्वबहालय् वना वगु—तुती घा ज्वीका वल । छेँय् वया घालय् तयेगु वास माला जुल ।

“अन सु हाँ ?” सुर्दाशं न्यन ।

“जि !” बौम्हेस्यां लिस बिल ।

“सु ? व्वा ला ?” सुर्दाशं धाल ।

“ख. जि ।” बौम्हेस्यां धाल ।

“झाय्, व्वां छु मालागु ?”

“वास मालागु ।”

“झाय्, छु वास ? सुयात छु जुल ?”

“जित का । तुती घा जुल ! भीके थन घालय् तयेगु मलहम दुगु ख । गन तल थें मस्यु !” बौम्हेस्यां धाल ।

“शिशि ला कि वत्ता ?”

“वत्ता का, गोहितन-वत्ता !”

“गोहितन-वत्ता छगो जा आम कोथायागु खापाल्यूने च्वंगु ग्वाखय् दु । व हे ला ?” सुर्दाशं धाल ।

बौम्हेस्यां स्वत—“ख का, थव हे का ।” धका वास-वत्ता कया मयालय् पथतूवन । पयतुना घालय् वास तल ।

सुर्दाशं फिसिक न्हिला धाल—“व्वा ! जि

मिखा मदुसां न छ्यनय् हा, न तुती । व्वाया मिखा दया नं गथे तुती घा जुल ?”

“थ कां धका जित नं कां याइत आ थवं !” धका मती तथा “छ धका मिखा मदुम्ह, गनं वनीम्ह मखु । छन्त न छ्यनय् हाइ न तुती ।” धका बौम्हे-स्यां धाल ।

“व्वा ! जि नं ला प्यहाँ वना । मयालय् जक च्वना दिन काटय् याये फइ ला ?”

“छ गन वनेमा ? थव हे कोथा छकुती जक च्वन, नल घन; उलि हे मखु ला छं ?”

“जि नं ला प्यहाँ वना । सिनेमा स्ववना । गबलें गबलें हुं कन दुवातय् च्वंम्ह कांछा पसल्या-याथाय् गफ या वना । व्वां स्वयेबले जि थव हे कोथा छकुती हे जक जुनि बिटय् याना च्वं थें च्वं ।”

बौम्हं हर्रंरं न्हिला धाल — “गुम्हेसिया न्यकू हे मदु उम्हेसिया हे नां च्वामु” धा थें गुम्ह ला मिखा हे मदुम्ह व हे सिनेमा स्वये माम्ह, सिनेमा स्वया छं छु खना ?”

“व्वा जि ‘दोस्ति’ धागु सिनेमा स्वया । उकी मिखां मखंम्ह व तुति लंगडाम्ह निम्ह पासापि गपाय्चो मिलय् जू । वं वैत वं वैत परस्परय् सहा-यता याना मिलय् जुया जुल । अपि थें संसारय् मिखा दुपि व तुति दुपि हे नं परस्परय् सहायता बिया मिलय् जूपि दइमखु !” धका काय्म्ह सुर्दाशं धाल ।

उलि हे मखा छं सिल । न्हाय्पनं न्यना मनं ल्वीका स्वया च्वन । मेमेपि खंगु खइमखु ।” बौम्हे-स्यां भचा ह्यपय् याये थें याना धाल ।

काय्म्ह सुर्दाशं फूर्ति पिकया, छाति फर्कय याना, ततगोगु नानिचा मदुगु तुयूगु मुक्कगु मिखा कना ल्हातं भाय् याना धाल —

“का, व्वां नं छु खँ ल्हाना दीगु ! ‘मधुबाला’ धैम्ह मिसा गय् च्वंम्ह ? चित्रकारं च्वया तम्ह थें च्वं । ‘नूतन’ धाम्ह मिसा गय् च्वं ? धाथें हे मिसा लक्षणं युक्तम्ह । ‘रागिनी’, ‘पद्मिनी’ व वैजन्तिमाला’ धापि प्याखं ल्हुइगु गय् च्वं ? बय् हे मथ्य थें च्वं क प्याखं ल्ह वीपि । गुलि जक बांला ! उजागु प्याखं व्वां स्वयेनंगु खइ मखु ।”

सुर्दाशयागु खँ न्यना बौम्ह छक परय् जुया च्वन । अले धाल — “का, का, छ हे मिखां खंम्ह का ! जि मिखां हे मखंम्ह का, गात ला ?”

“गो ले, व्वाया मिखा दया नं घा ज्वीका बल ! छित मागु वास उलि नं जि मिखा मदुम्हेस्यां हे क्यने मा !” सुर्दाशं धाल ।

बौम्हेस्यां सुर्दाशयागु खँ न्यना थ बुना धाल —

“धाथें ख बाबु ! मिखा दुपिके स्वया मिखा मदुपिके होश बल्ला ! गय् थें हला ?”

“व्वां नं गथे मचातसें थें खँ ल्हानादीगु ? मिखा दुपिनि मिखां खंथाय् तक मन व्वां वने यो । मन व्वां वनीवले होश छखे लाइ । मिखा मदुम्हेस्यां मन व्वां वनेथाय् मदु पपू चाना तम्ह बखुं थें व्वया वने मदु । उकें मिखा मदुम्हस्यां होश अति बल्ला ।

मिखा मदुपिनि जि मिखा मदुम्ह ख, मखु-थाय् लाइ, मखुथे जुइं धका होस बल्लाका ज्वी । होस दुम्हस्यां बिचार बल्लाइ । बिचार बल्लाम्हस्यां ज्या स्यनी मखु । बिचारवान्म्हस्यां खँ अप्पो ज्वी मखु, चञ्चलता नं दइमखु ।

मिखा मदुम्हेस्यां होश याना जुइ थें मिखा दुपिसं नं होश याना जूसा छुं हे ज्या स्यनीगु भय दइमखु !” सुर्दाशंबौम्हेसित धाल ।

बोम्हस्यां धाल— “अले छु ले, मिखा दुगु मजिल का मखुला ?”

“मिखा दुगु मजिउगु मखु, ब्वा ! मिखा दया नं बिचार मदुगु सका ले मजिउगु । मिखा दुम्हस्यां मिखां स्वया मिखां खंगुली बिचार याना स्वये ज्यु । मिखा मदुम्हस्यां मिखां स्वया बिचार यायेगु उपाय मदु । मिखा दुम्हस्यां सुं सुन्दरीम्ह मिसा छम्ह खन धासा व सुन्दरी खंम्ह व्यक्ति नुग-मिखा तिसिना राग-चित्त उत्पन्न याना ब्वावनी । लिपा भवाकलय् दुंका ख्वयाचवनी । यदि मिखा दुम्हस्यां मिखां खंगु रूप्य नुग-मिखा चायेका ‘व रूपया दुने छु दु थें गुण छु दु थें, धका बिचार याना

स्वसा व मिखा दुम्ह व्यक्ति भवाकलय् दुनी मखु खे । यदि व रूपया छ्यंगुली दुने दुगु पदार्थयात नुग-मिखां खंगु जूसा व सुन्दर रूप मल-मूत्र भरय-याना तगु सुवर्णयागु कलश हे जूसां ल्हार्ति तक हे स्पर्श यायेगु इच्छा ज्वीमखु ।

जिगु मतलव थव ख कि मिखां खंगुलीसनं बिचार याना स्वयेगु अति आवश्यक जू । तसर्थ (उक्ति), ख्वालय् दुगु मिखा नापनापं नुग-मिखां नं स्वयेगु यासा छुं ज्या नं स्यनीमखु !”

काय्यागु खं न्यना बौम्ह तोलेहे जुया नो-मबासें सुम्क च्वन !

स्वत्वाथ★★★—

तताजिया मनूत : तताजिया ख्य

ब्यापारी ब्यापारया लँ सिइकेत ब्यापारीतय् पुचलय् गफ या वनी । उके ब्यापारयागु छल व इमान, सिजन व भा यायेगु तरीका सयेकइ ।

कालिगरं कालिगरयागु कार्खानाय् सेवा याना अकल बुद्धि व प्राय्कितस याना ज्या सयेकइ । गजिगुलु गजिगुलुया पुचलय् वनी । बिद्यार्थी स्कूलय् वना बिद्या सयेकइ ।

त्यागी ज्वीपिं त्यागीतय्गु मथय् वना त्यागी ज्वीगु ज्ञान प्राप्त याइ ।

देके वनीपिसं द्योतय्गु गुणया आदर्श कया थ नं भिने सयेका देवता ज्वी फयेकेगु प्रयास याइ ।

ज्ञान माला ज्वीपिसं ज्ञानीपिनिगु हे संगत याना ज्ञानयागु बिचार याये सयेकइ ।

गुरु प्रति दुःखगु विश्वास

१९६४ साल मई १ तारीखया सुथ ।

उकुनुहु सम्माननीय व प्रिय नेता प्रधान मन्त्री किम इल मुङ्गया उपस्थितिइ मई दिवस समारोह व काङ्गे युवक पावर स्टेशनया कमिसन समारोहनं याना सुथ न्हाप्पानं निसें हे काङ्गे शहरय् चहलपहल दया च्वन ।

आएसो माध्यमिक इस्कूलया शिक्षिका कामरेड पाकं सुथ न्हाप्पानं रिभ्यूया मञ्चय् आसन ग्रहण यात । वया हृदय अतिशय हर्ष गदगद जुया च्वन ।

अन्तय् प्रधान मन्त्री काडरत सहित न्यासि वया अन भाल ।

प्रधान मन्त्रीयात सत्तिकं स्वयेत कामरेड पाक उत्सुक जुयाच्वंगु । तर, हूल लँ पनातगुलि याना वया नितिं थ्व असम्भव जुल ।

प्लैटफर्मय् च्वंगु विश्राम गृहय् प्रधान मन्त्री थ्यनेव व प्रान्तया छम्ह प्रमुखं पाकयात थन वा धका इसा यात ।

हूलय् ध्वात्तुध्वाना प्रधान मन्त्री पाखे व वल ।

“डङ्गनो-गाङ्ग खुसि सिथय् च्वंगु स्वांया’ धयागु नृत्य-नाटयया धात्थें कलानेत्री थ्व हे ख ।”

प्रान्तया प्रमुखं वयागु परिचय प्रधान मन्त्रीयात बीव वयकलं वयागु लहा ज्वना धयादिल—

“पाक ववान ओक धयाम्ह छि हे ला । छि

धात्थें हे प्रशंसा याये बहगु ज्या यानादिल । थ्व धात्थें हे बांलाजु ।”

थुकथं वयकलं वयागु न्याक्क प्रशंसा यानादिल । थ उलि लायक मजूसां थत प्रधान मन्त्री यागु तारीफ न्यना व ला लाटी थें हे जुल अले छगो आख हे नोवाये मफुगुलि छयं व्वहुका सुम्क च्वंच्वन ।

वया जन्नुफातय् धाप व्युव्युं प्रधान मन्त्री हानं हानं वयागु न्याक्क तारीफ यात ।

“छि यक्को ज्या यानादीगु दु । साम्यवादी-तय् बारे असाधारणगु खँ छुं मरु । छि थें ज्यापि मनूत हे ख साम्यवादीत धयापि मेपि मखु ।”

पार्टीया छम्ह शिक्षिकाया रूपय् सम्म थम्हं यायेमागु ज्या यानागु ख धका वया प्रधान मन्त्रीयात धाये मास्ते वल, तर छगो आख हे म्हुतुं पिहां वगु मखु ।

वया मांबौपिनि लजगार छु, वया दाजुकिजा तकेहेँपि गोम्ह दु, इमि छु छु याना च्वन धका प्रधान मन्त्री वयाके न्यनादिल ।

वयागु लिस न्यने धुंका प्रधान मन्त्री तारीफ याना थथे धयादिल, “छिगु परिवार ला शिक्षक-तयगु परिवार जुयाच्वन । थ्व बांलागु हे परिवार ख ।” छिकपिनि खुम्हं दाजुकिजा तकेहेँपि सदां क्रान्तिया भक्त जुया च्वनेमा धका वयकलं धयादिल ।

थये धयालि प्रधान मन्त्री वयात प्रोत्साहन बियादिल —

“छि छम्ह मिसामचा जक जूसां थज्यागु ज्या याना छि धात्थें हे तारीफ याये बहगु ज्या यानादिल । भविष्यत् पार्टीया शिक्षिकाया रूप्य भावी सन्ततिया शिक्षाया निम्ति छि आपालं ज्या यानादी मानि ।”

वं मनंमनं थये दृढ निश्चय यात, “पार्टी व प्रधान मन्त्री यागु अनुग्रहया दोछिब्वय् छव्व हे नं त्यासा जि पुले फुगु मखु । छि आशा यानादी कथं जि गुलि फु उलि याये !” तर, भाव दना वयाच्चंगुलि याना वं वयकयात छुं धाये फुगु मखु ।

ई जुल धका प्रधान मन्त्री वयात मन्चय वनेनु धया दिल । अले प्रदर्शनकारीत न्हायेगु शुरु जुल ।

प्रदर्शनकारीतय् छुं थो मन्चया न्होने दित । थपित मुख प्रदान यानादीम्ह बौ समानम्ह नेतायात कुतज्ञताया भाव पिज्वयेका इमिसं उत्तेजनां ख्वबि हायेकु हायेकु जयजयकारया नारा बियाच्चन ।

ध्व भावपूर्ण दृश्य खना कामरेड पाकया नुग भयबिया वल, मि थें च्याना वल ।

प्रदर्शन क्वचायेव प्रधान मन्त्री त्यानुगु हे लोमंका श्रम वीरतयत नापलानादिल । वयकलं इमित करं हे फेतुका वीरतयत चुरस बियादिल, वीराङ्गनातयत केक मधि बियादिल ।

प्रधान मन्त्री धात्थें हे सकल जनताया उपकारीम्ह बौ ख धयागु भाव वयाके न्हूकथं दनावल ।

उकुन्हु बहनी बधाईया भोय । भोजय् ब्वति कापि सु सु धासा काङ्गे युवक पावर स्टेशनया

निर्माणय् नां कमाय् यापि श्रम वीरत व उगु प्रान्तया विभिन्न शाखाय् ज्या यापि मेपि आदर्श ज्यामित । दंसां, दंसां थम्हं हनातयाम्ह कोरियाली जनताया महान् नेता प्रधान मन्त्री किम इल मुङ्गया उपस्थिति भ्रम धागु भोजय् थगु जीवनय् दकलय् न्हाप्पां कामरेड पाकं नं ब्वति काल । वं थगु उत्तेजनां व उद्गारयात पोचिनां पोची हे फुगु मखु । ध्व वया थगु हे भाव मखु ।

थगु बधाई भाषणय् प्रधान मन्त्री छु धयादिल धासा चागाङ्ग प्रान्तय् मजदूर वर्ग नाप च्वना मई दिवस समारोह न्यायेके दुगुलि जि तस्सकं लयताया च्वनागु दु धयादिल । छगू बखतय् भीगु देशय् दकलेसकले लिक्कुनाच्चंगु पहाडया पहाडं जागु, बांभोगु प्रान्त ध्व चागाङ्ग प्रान्तं थौं आधुनिक औद्योगिक फ्याक्टरी व कारोबारया प्रान्त जुइक थगु रूप हीकूगुली वयकलं सन्तोष व्यक्त यानादिल ।

भाषणया अन्तय् प्रधान मन्त्री पावर स्टेशनया निर्माणय् विशेष तत्पर जुया ज्या यापि श्रमवीरतयगु नां व प्रान्तया विभिन्न क्षेत्रय् ज्या यापि वीरतयगु नां छगू छगू याना कयादिल अले समाजवादी निर्माणय् कार्य दक्षता क्यंपिनिगु न्याक्क तारीफ यानादिल ।

अले वयकलं निर्दंया तक थम्हं लुकुंछिना यंका छम्ह ख्यात आख स्यना, वयात लायेका बिउम्ह कामरेड पाकयात वीर शिक्षिका धका सम्बोधन यानालि भोजय् वपि सकसितं वयागु परिचय बियादिल ।

उगु बखतय् वं भावावेशं हायाच्चंगु ख्वबि दिकां दिके हे फुगु मखु ।

प्रधान मन्त्री श्रमवीरतयगु सुस्वास्थ्य कामना यानादिल अले इमिगु भावी कार्ययु ततधंगु सफलताया आशा यानादिल ।

श्रमवीर सहित अन भोजयु ब्वति कार्पि सकसिनं प्रधान मन्त्रीया सुस्वास्थ्य व दीर्घायु कामना यात ।

कामरेड पाक भाव विभोर जगुर्लि थगु थासं हे दने मफुत ।

“थन भासँ कामरेड क्वान ओक !”

प्रधान मन्त्री हाकनं मसतूतले वं होशयु वयेका वयकयाथायु वये फुगु हे मखु ।

तीसकं वया जन्धुली धाप बिया अन च्वंपि सकसितं प्रधान मन्त्री हानं धयादिल -

“निदँत्या तक छम्ह ख्यात थम्हं लुकुं छिना यंका आख ब्वंकादीम्ह ओएसो माध्यमिक इस्कूल-याम्ह कामरेड पाक क्वान ओक धवयक हे ख ।”

“ ‘डङ्गनो गाङ्ग खुसिया सिथयुच्वंगु स्वां’ नांगु अपेराया धात्थेम्ह कलानेत्री वयक ख । वयक

धात्थे हे वीराङ्गना ख ।”

“कामरेड पाक क्वान ओकया स्वास्थ्य कामना यासे मद्यपान यायेगु प्रस्ताव जि तया ।”

वयकयागु प्रस्तावयात भोजयु वयाच्वंपि सकसिनं न्याक्क प्रशंसा यात ।

ल्हातं खोला ज्वना व दनाच्वंगु खनेब प्रधान मन्त्री वयात हानं कर याना धयादिल, “शिक्षिका मयजु ! भपादिसँ, भपादिसँ... ।”

प्रधान मन्त्री वयात ‘शिक्षिका मयजु !’ धका सम्बोधन यानादी धयागु वं म्हगसयु हे खंगु मखु ।

सुदूर पहाडी प्रदेशयु छम्ह नां हे मन्यनाम्ह मिसा शिक्षिका प्रति प्रधान मन्त्रीया दुग्यगु विश्वास !

थगु न्यतालय सुल्लपयाच्च म्हिताच्वंगु ख्वबि-यात वं दिके फुगु हे मखु ।

सर्वोच्च जन सभा वयात श्रम वीराङ्गनाया उपाधि सुशोभित यात ।

★

भोगु भाय्यात सेवा याना थकायेत
भोगु हे न्ह्योमच्युसा मेपि सु न्ह्योचिली ?
उकिं,

छुं नं सफू वा पत्रिका न्ययु कया मखु, न्याना ब्वनादिसँ !

‘सितु’इ विज्ञापन बिया दिसँ !

न्हिन्हिया खँहाबन्हायु व च्वये-ब्वने ज्यायु

थगु हे भाय्या खँगो व वाकययात छयलादिसँ !

बाज्यां ध्यो नया वंगु बाखं

—राजा राम प्रधानाङ्ग

जि मनु छाया कि जि जिमि मांया काय्, जिमि बाज्याया छय् । जि नेपाया जन्मसिद्ध नागरिक । जिमि बाज्याया सन्तान जूगुलि जि स्यस्यो । अहो ! नाय्, पोच्यां ध्युगु ल मत्वनीम्ह । जि थजात । वाह ! जि स्यस्यो जिमि बाज्याया छय् ।

× × ×

ल्य वना चवना महत्वहीन पला छिना । न्हायपनय् थवइ बाज्यां दयेका थकूगु कलाकारीताय् मरुख जुया च्वंपि नेपामीतय् स —

“कृष्ण-देग गुलि बांला ?”

“न्यातपौ देग गथे च्वं ?”

“लुं ध्वाकाया कला साध्य जुइ ला ?”

“न्यय् न्यापा भयालय् च्वंगु सिक्कमिया न्ह्यपु गथे च्वं ?” लोहंत जक दयेका तगु यलया कृष्ण देग लुमका, खवपया न्यातपौ देग कल्पना याना नेपाया कलाय् न्हाय्म्वाका च्वंपि नेपामितय् स्वया जि पला न्हाका चवना ।

जिगु मिखाया न्ह्योने प्याखं लहुवइ—पौ कुतुवइ च्वंगु नेपाया देग, द्यो मदुगु देग हिकुहिकु लना खववइ । न्यातपौ देगलय् बुयावइ च्वंगु घांसं जित म्वाय् म्वाय् चुइक वइ, बखुं खि जाया च्वंगु यलया कृष्ण देग खंखं जित खवयेमास्ते वइ । अहो ! व मंग बजारया कृष्ण-देग; अन रामायण भौतय्

आखलं मखु, लोहंतय् किरा किया तगु दु, गोल-मदी च्वंगु न्यातपौ देग नेपाया देग दनेगु कलाया उत्कृष्ट नमूना ख । जित नेपाया कलाकार नाप छको तयजू यायेमास्ते वइ । सिं थिकय् महत्वाकांक्षा मछ्वयेकुसें कलाकारतसें गुकथं भुतुली मि च्याकी ? कलाकार सिना थन प्वा म्वाना च्वंगु दु । राष्ट्रिय विभूति कलाकार अरनिकोया जीवनी जि थुइके मफु । वैगु कला कुवले खांयाथाय् जक दु ला मय्यु ?

× × ×

गोरखापत्र ! गोरखापत्र !! गोरखापत्र !!!

गोरखापत्र मिउ वम्ह मचाया स जिगु न्हाय-पनय् थवइ । भिग ध्यवा बिया गोरखापत्र न्याना । न्ह्योनेयागु पानाय् च्वया तइ, ततगोगु आखलं—

“नील आर्मस्ट्रंगवाट चन्द्रमामा पदार्पण”

ख जि थव हे गोरखापत्रय् नेपाया ततर्धगु देगलं द्यो खुया यंकूगु यक्को समाचार व्वना, तर थौं छम्ह मनुखं तिमिलाय् पला तगु खं व्वना चवना । गोरखापत्र व्वं व्वं नील आर्मस्ट्रंगयात पाच्युं वने-मास्ते वइ । जित जि खना हे तं पिहां वइ । जि जि के हे न्यनेमास्ते वइ—जि गन वन ? जिगु अस्तित्व गो ? जि धार्थे मनु ख ला ? मनुया काटुंन जक ला मखु ला ? जित धायेमास्ते वइ “जीवन ला न्हूगु पला ख; मनु जुइत पला छिक्को पति न्यासि वनेगु

देकिनक सयेकेमा, न्यासिवंलिसे न्हूगु लंपु लुइके
मा ।” मखुसा छथंया छु महत्व ? तुति मदुगु म्ह
छु यायेत ? लहाया छु महत्व ? बाज्यां दयेका थकूगु
लँपुइ जक न्यासि वनीगु तुति प्यपा तुति दुपिन्त
जक ल्व । छथं व लहा दुपिन्त मल्व । जिगु परि-
भाषाय् जि हे फेल । भीपिं म्हुतु संलिसे लहा दिइपिं ।
पला छ्यूलिसे न्यासि वने ल्वमनीपिं, न्यासि
वंलिसे लँपु तनीपिं ।

धार्थे जिके जि जुया स्वाये धैगु गौरव मदुम्ह
छु जि मनू जुइ ला ? धार्थे जि ला न्ह्यलं व्वाना
च्वना, जिगु लहा खतं नया च्वन, तुति खूकया
च्वन, बाज्यापिं न्यासि वना च्वन । अहो ! थव
गज्यागु युग ?

ख बाज्यापिनिगु संघर्षया उपलब्धि भीगु

सम्पति ख । बाज्याया संपति छुं खया नं छुं मखु ।
तिमिलायात भाबा जुजु धका पूजा याना च्वनीपिं
भी बाज्यापिं भीगु न्होने मचात ख । तायतिति
याना च्वंपिं ।

धन्य आर्मष्ट्रंग ! छं थगु पुरुषार्थ थगु जक
मखु, मानव समाजया हे न्हाय् तल । तर जिपिं
बाज्यां ध्यो नया वंगु बाखं कना न्हाय् स्वाकीपिं ।
आ अथे मखु, थव देय्यात, थौंया ईयात, न्ह्यपुया
जलय् पला छिनाच्वंगु तुति माला च्वंगु दु, ज्या
थानाच्वंगु लहा माला च्वंगु दु, केवल बाज्यां ध्यो
नयावंगु बाखं कनीगु म्हुतु मखु. बाज्याया जलय्
थिइपिं छय् मखु, कर्पिनिगु जलय् थिइगु तिमिला
मखु, बरु नगु जुइ मागु दु आकाशय् थिना
च्वनीगु !

भीगु ने. सं. १०६३ न्हूगु दँ म्हपूजाया लसताय्
सकसियां सुख-शान्ति जुइमा धका दुनुगलंनिसैं

प्रकाशना

त्रिकपिन्त भितुना चञ्चाया !

चक्र रेस्टुराँ, भोछेय्

थौं जित इकु थव माथं मवंगु दबुली

थौं जित इकु
थव माथं मवंगु दबुली
जि इइपं
उरसुसे नवःगु आय्मोनिया ग्यांसं ।
व फिसल्लय् किया तःगु
समानान्तर ध्वःत
गुबले मिलय् जुइ अमीर व फकीर
थव ला युगया उपहास
घडीया लंगूर थें
यान्तां प्यान्तां खायाच्चवंगु
जीवन !
थन हरकुलशया शक्ति जक मरु
बुद्धया अति न माःगु दु
अं, थन आरतरि घकाः सीक सीकं
पलमोनरि भेन धाय्का तःम्ह - जि
मिखा दयाः नं जितः
कान्कान् पिच्चा म्हितका तःगु दु
सुइतं पिच्चा याय्त स्वस्वं
थःथम्हं नौ जुया च्वनागु दु ।

थन पोजिटिभ व निगेटिभ क्याटालाइसिसपिनि
धें धें बल्ला म्हितेवं
अटो-क्याटालाइ सेस इतिइति न्ह्यू
जि ला केवल छगः टेस्ट ट्यूब
प्रयोगशालाया छगू ज्याभः
क्लोरोफर्म मचाय्का तःम्ह जि
तःखाः थें स्वय्का तःगु जिगु न्ह्यपु
अस्पतालया सरजरि रूमय् ग्वारातुला च्वनाम्ह ।
पोष्टमार्तमया पाकाति चम्बुक
जि चिल्लाय् दनेत स्वय्
अय् जि ज्याभः मरु
छाय् जि उलि याउं घकाः च्वना ला ?
हाइड्रोजन ग्यांस थें
न्हूपुखूया बारं हिस्याय्गु हे छाय् जित ?
डाक्टरया प्रेस्क्रिप्सन् क्यँक्यं
जि नं ला छधी चा खः
थव धरती मांया
जि नं छम्ह पात्र खः
थव दबुली म्हिता च्वनाम्ह !

—देवनासयण महर्जन

“व निर्दोषी ख !”

“अन तथा तइगु लुँ गो ?”

“उखुन्हु छं हे व तुयूगु वत्ताय् तथा बाकसय्
तयागु मखु ला ?”

“गन, छको माला स्वसा ।”

“जि खँ हे ला मखं ।” सिन्तलिचा उलि धया
ख्वल ।

“छाय् ख्वयेमागु व ! मखं धका सुं क च्वंसा
ला गा हे गात नि !” धनमायां बाकस चायेका
स्वत तर व लुँ मदु । द हे मदु, लु हे मल्ल ।

उखे प्रेमलालं नं मालाच्वन । फुकभनं स्वये
धुंकल तर व लुँ लूगु मखु । अले व हे सिन्तलिचित
व्वबिल “छं हे ला सुचुकल ज्वी नि !” पिने मनूत
हुल्ल मुना च्वन । धनमायां पिने मनूतय्त स्वया
धाल — “वइत हे बिइत ला तथा तइगु नि ! आ
माला स्व धयाबले वैत स्याइन धै थें मखा व ख्वगु
ज्वी !”

“छं नं अथे यायेगु ला । छन्त अन धनमाया
ततां थ म्हाय् थें यानातल...।” पिने च्वंमह छम्हेस्यां
सिन्तलिचित धाल ।

सिन्तलिचां अझ नं माला च्वन तिनि । वं
हे बाकस ल्हना ख्वल । बाकसया तलं गनं गनं व
लुँयागु वत्ता लुयावल । अले — “का, थमहं हे
बाकसय् तये लोमंकल ज्वी !” धया ख्वख्वं पिने
वांछ्वया इल ।

“का स्व, थमहं हे सुचुका तल ज्वी । अले
लुयावल का । नत्र गनं अन बाकसया तलय् वनिइ
धका ?” धनमायां कात ।

“अ, ख ! छुँयागु प्वाल्य् लावनाच्वंगु मखं
ला !” धाधां सिन्तलिचा हुं हुं ख्वया हल । पिने-
च्वंपि सकस्यां सिन्तलिचित — “आ छाय् ख्वयेमाल
ले, तंगु लुइ हे धुंकल !” “ख नि छु, आ छाय् ख्वये-
मागु दु धका ! लुसेलि सुं क च्वने मानि ! ला सा
वं हे सुचुका तगु ज्वी ! उकें ला ख्वल ! नये मखं-
म्हेसित थ म्हाय् थें याना लहिना तल । वं अथे याये
ज्यु ला ?”

“न्हापा न्हापा ला सिन्तलिचिया बानी
अथे मजूगु ख । न्हापा ला घेबा न्याग जक लूसां
वं थ मां हे भापिया धनमायायात बिइगु । तर वया
न्हापा छगू बानी जक बांमलागु दुगु, व ख नयेगुली
लालच । न्हिच्छि होटलय् च्वनेगु ज्या । वया गुबलें
गुबलें काचाक किचिक कया नइगु बानी ! व नं
छको धनमायां लाना दाये फको दाबले व बानी
चपफुना छगु थें हे तनावने धुंकूगु ! वरु आ वयाके
थज्यागु बानी गनं बल ? थ्व ला न्हापाया स्वया
मभिगु बानी धका पिहाँ वल !”

“जिमित छाय् मकासां काल धाये माल !”
धका सिन्तलि ख्वल ।

“का का म्वाल, जि हे दन का । जि हे अन

छुँया प्वाल्य् तइगु ख का गात ला, सुंक च्वँ।”
 धनमायां छको व्यङ्गं कयेकल । व खवगु दिइगु मखु ।
 अले “अभ दिइगु मखु खवगु !” धका छत्थु सिँकाचं
 दिक्ल । अले ला भन खवया हल । उखुन्हु वयात
 जा हे मनकू ! निहच्छि होटल्य् कुतिकति ज्यासन ।
 बहनी नं जा मनकू ।

बहनी जा नये धुनेव धनमायां सतल —
 “सिन्तलि... ! अय् सिन्तलि !” तर लिस मव ! गन
 वन ज्वी धका स्ववन । पिने गनं महु । फुक्क वना
 माला स्वत ! व ला छुँ तं थें तुं हे तनावन । छेँया
 जख फुक्क भनं मालास्वत । तर अहँ, सिन्तलिचा
 गनं हे ल्हुगु मखु । छेँ वन ज्वी का ला सा धका
 मतिइ तथा धनमाया सुंक घन ।

लासाय् घना च्वंम्ह धनमायाया न्ह्य वगु

मखु । बया “आच्या, व लुँ गनं अन लावंगु” धैगु
 विचा बल । “वं हे सुचुकुगु जूसा ला छुँ-प्वाल्य्
 मतये मागु । छुँ यंकल धासा व गनं लुयाबइ धका !”
 धनमायायात थ्व हे विचा-खं न्ह्य वयेके मबिल ।
 लिपा बल्ल बल्ल धनमायां लुमंका हल । वं व लुँ बाक-
 सय् तये धका व हे बाकसया घोने तगु खनी ! लिपा
 बाकसय् तये लोमंकुगु खनी !

कन्हेखुन्हु सुथय् दना पिने पिथा च्वने धका
 पिहाँ वंम्ह धनमायां अन न्होने च्वंगु सिमाय् सिन्त-
 लिचिगु लाश यगानाच्वंगु खंबले तुति लगलग
 खानावत । अले पिथा च्वनेगु छेले तथा अनं तुं
 थुचुक फयतुत । अले वया महुतुं अनायास थ्व शब्दत
 पिज्वल — “उफ् ! थ्व जिगु हे भूल ख ! जि हे याना
 जूगु ख । व निर्दोष ख !...!”

की सकसितं यो

निंगु, भिंगु व सागु नसा,

उकिं, लुमंकादिसँ

‘न्यू संकटा जेरी, स्वाहारी हलुवा रेष्टुरां’

थुवा :— बुद्ध स्थापित

खिचापोखरी

पत्रिकाया आधार

न्हागु भाय्या, न्हागु देशया पत्रिका जूसां वया आधार निगू हे जक जुयाचवनी। छगू ख ग्राहक व मेगु ख विज्ञापन। गुलि ग्राहक आपा दत, उलि हे आपा वया आम्दानी दयाचवनी। अथे हे विज्ञापन आपा इत धायेव नं आम्दानी बांलाना चवनी। खने दयेक पत्रिकाया आधार थुपि हे निगू ख। मेगु नं छगू दयेफु। व ख सुनानं दुनं दुनं याना चवनीगु आर्थिक गुहालि। थज्यागु पत्रिका स्वतन्त्र मजुसे गुहालि याना च्वंम्हस्या स्वार्थ प्रेरित जुया वयागु व वया मित्रतयगु पं लिना वया विरोधी-तयगु आलोचना यायेत न्हावल्ले सक्रिय जुया चवनी। अले थज्यागु पत्रिकाया ज्या विशेष याना राजनीति नाप सम्बन्ध दया व हे माथं थ्वं ज्या नं याना चवनी।

थ्व हे च्वय् धयागु खंयात कया 'सितु'या आधार छको नं वाला स्वये। 'सितु' नेपाल भाषा व नेपाल भाषा साहित्ययात विकास व प्रचार यायेगु उद्देश्य ज्वना पिहां वया च्वंगु पत्रिका ख। राजनीति नाप थ्वया छुं हे सम्बन्ध मरु। अकिं थ्वयात सुनानं दुनं आर्थिक गुहालि बिया चवनी धयागु खं मन्त। थ्वयात गुहालि याना धका सुया-गुं छुं राजनैतिक अथवा आर्थिक स्वार्थ पूर्ति जुइगु नं ला मरु। अकिं सुनानं छु धका थ्वयात गुहालि याई ?

आ मेगु आधार विज्ञापनया खं लहाये धासा 'सितु'इ गुलि विज्ञापन पिहां वयाचवगु दु सकसिनं खं। निम्ह प्यम्ह भाषा प्रेमीतयसं थ्वैत सुदृष्टि स्वया मच्चंगु मखु। वयकपि प्रति 'सितु' न्हावल्ले आभारी जुयाच्वंगु दु, जुयां चवनी। तर, 'सितु'इ पिहां वइगु विज्ञापनं गुगु आम्दानी जुइगु ख उकिं निगू अङ्क-यात हे गागु मखु। ख, विभिन्न कर्पोरेशन व विभिन्न व्यापारी संघ संस्थातयसं मेमेगु पत्रिकायात थें 'सितु'यात नं पर्व पत्ति अथवा दयु निको-स्वको जक जूसां विज्ञापन बियाच्वंगु जूसा 'सितु'यात छुं धन्ना

मालीगु मखु। तर, नेपाल भाषाया पत्रिका जूगुलि धाये ला विज्ञापन कावनेत भीपि हे प्यानुगुलि धाये थुपिगु छगू निगू वाहेक गाक्क विज्ञापन 'सितु'इ पिकाये मफु। अकिं, विज्ञापनं आम्दानी जुइगु आधार नं 'सितु'यात दुगु मखु।

आ ल्यन ग्राहक वर्ग पारखं जुइगु आम्दानी। 'सितु'या मुख्य आधार हे थ्व ख। थगुने जक अर्थात् अंक ४३ निसं अंक ४८ तक सितुया मेमेगु खर्च तोता नं भों व प्रेस सम्बन्धी खर्च जक ६५५०।७० जुल। छापय् जूगु जम्मा ६७ फर्मा। नगुने अर्थात् अंक ३७ निसं अंक ४२ तक भों व प्रेस सम्बन्धी खर्च ७३५६।६५ ख। छापय् जूगु जम्मा फर्मा ६३३ फर्मा। मेगु खर्च अन्दाजी ५००।- (प्रुफ स्वइम्ह व पत्रिका इन्ोम्हसित याना), अले मेगु अन्दाजी १००।- (हुलाक खर्च) निगू दयसं उलि हे जूवई। (द्वैमासिक पत्रिकायात हुलाक सहूलियत मरु) नगुने स्वया थगुने १० फर्मा अप्पो छापय् जुल। तर, खर्च धासा नगुने स्वया थगुने २१६१।०५ अप्पो जुल। थ्व अप्पो खर्च विशेष याना भों थिक्कय जूगुलि जूगु ख। थुगु ल्याखं छगू अंक यात १५००।- दामं सयाक्क मा। विज्ञापनं १५००।- मुश्किलं हे जक वई। छाय्धासा 'सितु'या विज्ञापन-या दर साप म्हो। बाकी न्यागु अंकयात मागु अन्दाजी ६०००।- दांया आधार ग्राहक वर्ग हे ख। ६०००।- दां आम्दानी यायेत ६०० म्ह ग्राहक (म्हं १०।- या ल्याखं) मदयेक मगा। सम्पादक, प्रका-शक व लेखकपि ला फोसा हे जुइ थुंफल। थुकथं 'सितु'या मुख्य आधार ग्राहक हे ख। गर्थे जुया ग्राहकं म्हो जुल धासा 'सितु' छु जुइगु ख धाये फुगु मखु। थ्व दच्छि ला 'सितु' न्हागु कम याना नं पिहां वई, वई, थुकी भ्या हे शका मरु। तर, ग्राहक वर्गया बलाक्क आधार मंत धासा, भाषा प्रेमी-तयसं विज्ञापन मुंका मबिल धासा 'सितु' नामं जक सितु जुल धासा छुं अजुगति चायेमागु मरु।

जय ग्राहक वर्ग ! जय विज्ञापन दाता !

पाक मिसाया भात

— म्हगसय् म्हंगु खँ —

सुथ न्हापां लासाय् च्वँच्वं क्लाम्हेसिनं भातम्हेसित न्यंका च्वन — “जित थौं चान्हय् गुलि मज्जागु म्हगसय् म्हना च्वंगु । जि मचा बुइत्यंगु । थव खना छि जित काचाकाचां अस्पताल्य् यंका च्वंगु ।” थुलि न्यने मात्रं साप उत्सुक जुया खँ त्वाथला भातम्हेसिनं न्यन — “अयसा जि बौ जुइत्यंगु ला ? काय्या बौ ला कि म्हाय्या बौ ले ?” थव न्यना कल म्हेसिनं रुवा ज्याना लिस बिल — ‘जुल का साप बौ, अबले लाक हे थम्हं द न्हलं चायेका बिया ।’

— भावी मन्त्री —

छन्हु छम्ह माननीय महापञ्चं वर्तमान स्थितिया बोध याकेभनं जुजुयाथाय् वना विन्ति यात — “सरकार, थौंया मन्त्री परिषद् तसकं मत्वल । न्ह्यागु ज्याय् नं असफल, अयोग्य ! मन्त्रीत फुक्क लुच्चा, कतिला पाक ! देशय संकट वयाच्वन थुमिसं छुं च्यूना तगु मखु । थज्यापित लहिना तयां छु याये !” थव खँ न्यना जुजुं उजं जुल — ‘छि थें ज्यापिनगु थज्यागु हे स्थलागु सामयिक साहुति वइगुलि ला मन्त्री मण्डलय् बराबर हेरफेर यानागु । आ जुइगु न्हूगु मन्त्री मण्डलय् छिनं मन्त्री जुइ फु ।’ जुजुया थव उजं न्यना माननीय महापञ्चं न्हाय् तपुका पिनिसं पियाच्वंपि मेपि माननीयतयत छाति दाया न्यंकवल — “छिकपिसं सिल ला कि म्हायूति जुजुं उजं जूगु दु जि नं मन्त्री जुइ फु हं ।”

— राग —

छथाय् दबुलिइ मनूयगु पुचल्य् छम्ह वस्तादं विरह व्यथाया राग हला च्वन । लैय् तर्कारी म्युवम्ह छम्ह ठिमीदाजुं नं खमू दिका न्यना च्वन वस्तादं रुवा ज्याना म्हुतु वेक्वयेकूलिसे ठिमीदाजुया मिखां खबि हाल । थव खना वस्तादं फन उत्तेजित जुया राग हाल । अले ठिमीदाजु तसकं हिकुहिकु लना खबया हल । थुथाय् लाक नापसं दनाच्वंम्ह छम्ह स्वयंसेवक ठिमीदाजुयाके न्यन — ‘दाजु, छि ला रागया महस्व बालाक हे थू थें च्वं ?’ थव न्यना ठिमीदाजुं लिस बिल — ‘राग धैगु गज्यागु ख व ला जि म्हायू, तर अबलय् जिमिथाय् छेँय् लहिना तैम्ह मे सी न्ह्यो नं थथे हे म्हुतु वेक्वयेका यंकूगु । व हाला च्वंम्हेसिनं नं तसकं म्हुतु वेक्वयेकूगु खना जिमि मेयागु हे गति जुइन धका च्वना ।’

प्रस्तुतकर्ता—

हरिशंकर रंजितकार

लाकां, मोजा, चप्पल, गञ्जी
न्हागु मासां न्हापां लुमंका दिसँ

भासँ

थन त्रिगु दांया अप्पो ज्या कया दिसँ

लाकां ज्यासः

थुवाः-डबलकाजी तुलाधर

१०१८, भोटाहिटी

नमस्ते न्है !

अहो ! जिमि ला छितः धाये हे लवःमन का
आवंलि धैधैगु थलबलया निंति

छि लिहाँ झाये माली मखुत

द्वितः माःमाःगु थलबल, चम्पा, गिलास, स्टाभत (दम बीगु व इताः च्याकेगु)
प्रेष्टिज कुकर न्हागुं सुतूया हलंज्वलं भारतीय जक मखु चीनिया नं दु ।
ककोः दुखल कासँ

नमस्ते

काजीमानसिंह रत्नमानसिंह एण्ड सन्स

मूपसः केल मासंगाः १०१४६८

कथा : केलत्वा

फो० हयाः—१३,७१८

बाकू—नेपाल प्रेस, ६६८ शुक्रपथ, कान्तिपुर